GROU

Frouw mei hoed op is Gretje v.d. Vlugt-Bokma mei oan ieare hant in dochter Auke (rechts fan har) en Aaltje (op 'e foto rechts)
Yt grutste skip fan harren is fan Klaas v.d. Vlugt

Silery yn 'e Falle
± 1915

GRUTTE HOLLE	DE TWEE GEZUSTERS
Bouwjaar	1912
Maker	Jelle Tinus Sytema
Eigenaars	K. v.d. Vlugt Grou S. V.d. Vlugt Wergea

Personiel fan Halbertsma yn Grou 75 jier ferlyn'

Fan 't jier bestiet de Halbertsma-fabryk yn Grou njoggentich jier. Der binne no sa'n fjouwerhûndert minsken yn 't wurk, mar 75 jier ferlyn wiene dat noch lang safolle net. Dat docht bliken út bygeande foto fan it personiel fan Halbertma, dy't yn 1906 makke is. Der wiene doe mar in lytse fyftich wurknimmers. De foto krige de redaksje tastjoerd fan frou S. Keidel-van der Goot (83) fan Easterwâlde.

Hja hat jierrenlang mei har man op in pleats oan de Biggemar yn Grou wenne. Alle arbeiders op de foto hat hja noch kennen. De iennichste, dy't noch yn libben is, stiet as seisde fan lofts yn de boppeste rige. Dat is de no goed njoggentichjierrige Jan Deelstra, dy't tsjint wurdich yn it Grouster fersoargingstehûs Nij Friesmahiem wennet. De oare wurknimmers fan Halbertsma wiene:

Boppeste rige fan lofts nei rjochts: Gerrit Sytema, Gjalt Smit, Sjoerd Boerke, Oebele Bruinsma, Herre Nijdam, de al neamde Jan Deelstra, Minne de Jong, Albertus Visser, Hendrik Hoeneveld en Sipke Postma.

Twadde rige: Roel Visser, Jochum van der Wal, Klaas Bylsma, Sake Sytema, ?, Sjoerd Piekema, Hendrik Roelvink, Sietse Duiker, Dirk Dykstra, Jan de Haan, ?, Sake Roodbergen, Marten van der Veer, Teade Hilverda en Hidde Sytema.

Tredde rige: Dirk van der Veer, Pieter Jonker en Jisk Zuiderlaan.

Fjirde rige: Marten Hoeneveld, Wiepke van der Schaaf, Wietse Postma, Jan Sjoerdsma, Gerben Boonstra, Greuld Rodenburg, Jacob de Winkel, Jan Gorter en Jan Stellingwerff

Fyfte rige: Tinus Sytema, Stoffel Lantinga, Kornelis de Jong, Marten Kuipers, Pieter Roodbergen, Pieter Lantinga, Anne Hoeneveld, Douwe de Wind en Anne Postma.

Alde foto's mei in beskriuwing bliuwe wolkom by Frysk en Frij, Postbus 29, 8900 AA Ljouwert.

Suderkade en Baai

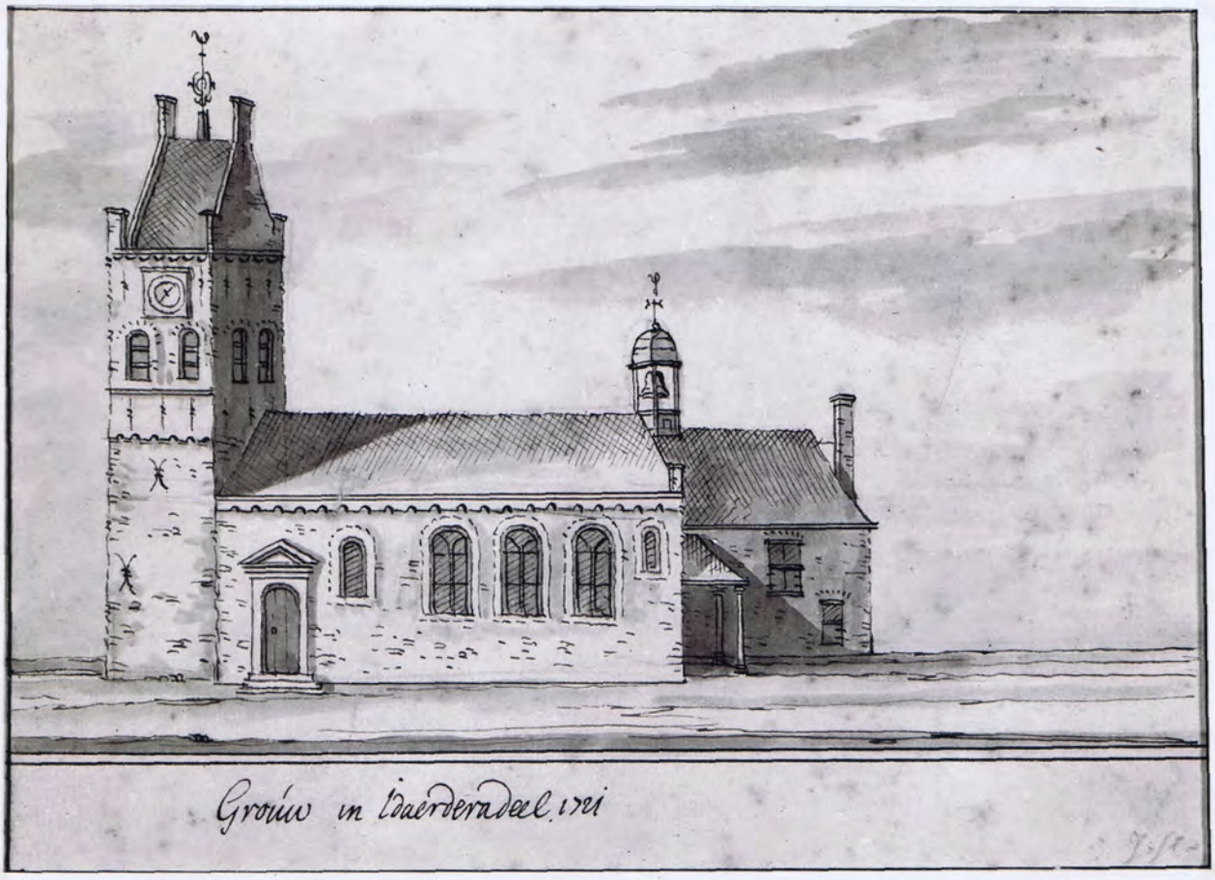

Stellingwerf

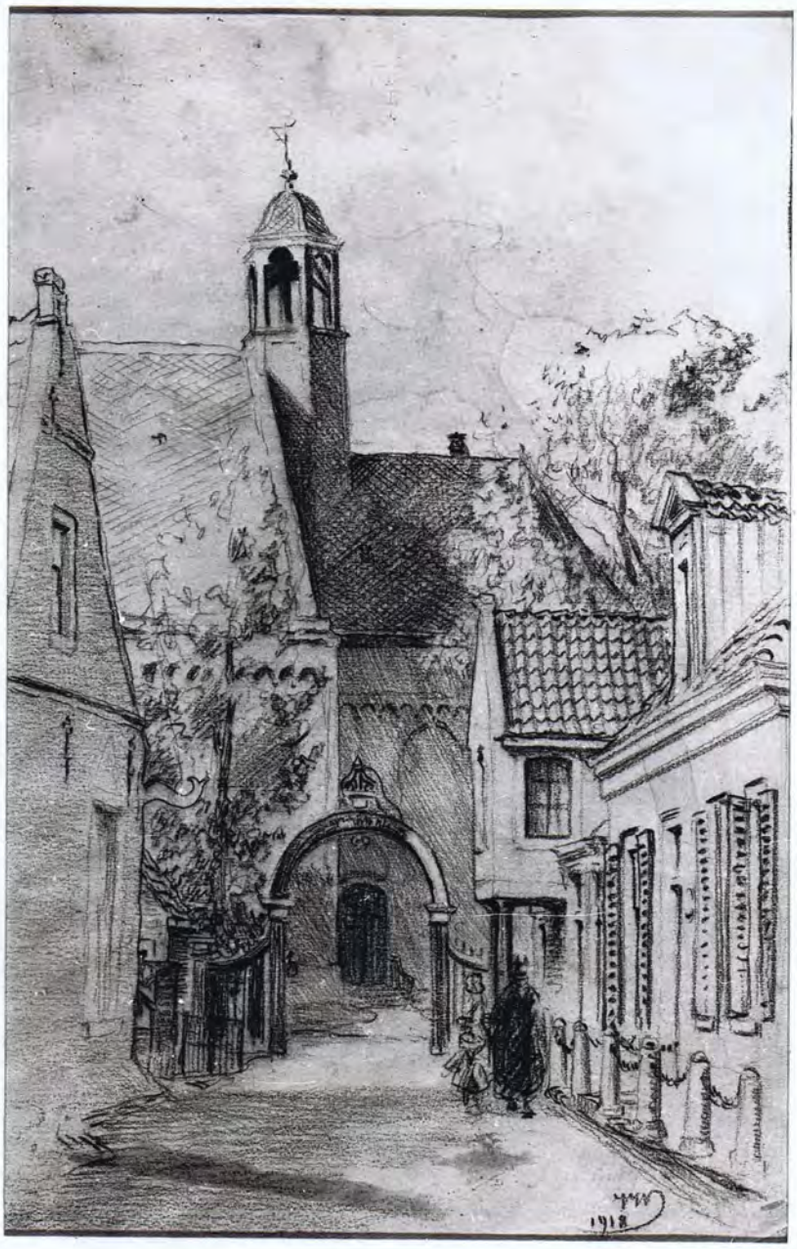
1918

1917?

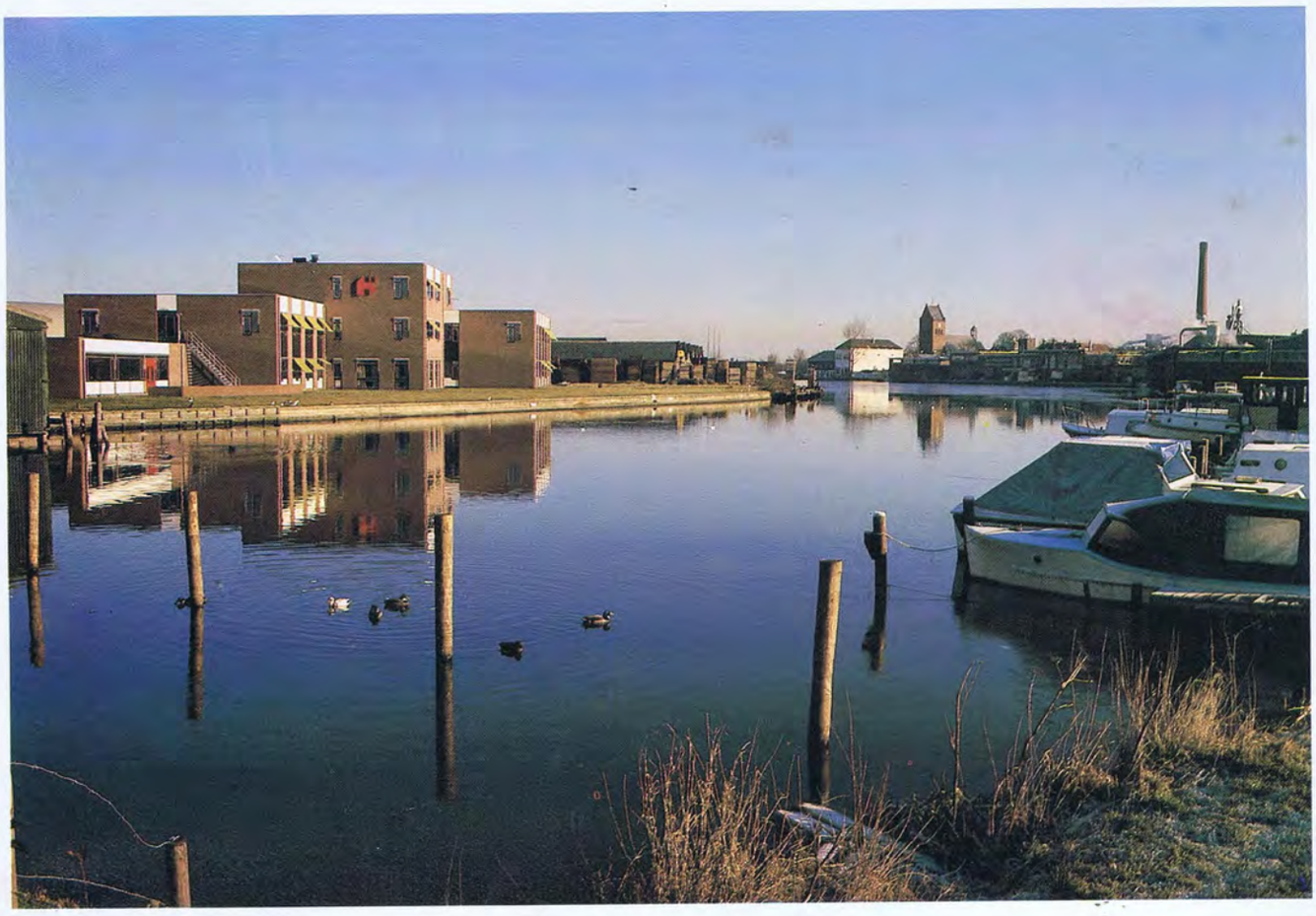

Een houtverwerkende industrie te Grouw.
Nieuw kantoorgebouw en oude vestiging gescheiden door water.

Jurjen van Nom
1980

Personeel krijgt werk in andere vestigingen

Directie VMF-Stork wil vestiging in Grouw sluiten

GROUW - De directie van de Stork-Bepakvestiging in Grouw, met
, is van plan de vestiging in Grouw te
lsleden zullen er 55 naar de Storkvesti-
innen worden. De overige ongeveer 45
ebracht kunnen worden bij de Stork-
, Wolvega en Gorredijk. Het personeel
gsmachines gemaakt worden, is gister-
lirectiebesluit" op de hoogte gebracht.
rijzingen voor dit besluit waren, is het
nen", aldus de heer Anton van der Meer,
ad".

worden, welke personeelsleden bereid zullen zijn naar Utrecht te vertrekken. Daarna zal er voor de rest gezocht worden naar werk in één van de andere vestigingen. „De directie wil gedwongen ontslagen voorkomen", aldus de heer Van der Meer.

Overigens betwijfelt hij, of de verliezen in Grouw wel zo groot zijn: „Veel van de kosten van het moederbedrijf worden op Grouw afgewenteld. Als dat niet meer zou gebeuren en Grouw zou commercieel zelfstandiger worden en met een nieuw gebouw is er een goede exploitatie mogelijk".

De heer Van den Brink zegt, dat er geen goede afzetverwachting is voor de produkten van Stork-Bepak. „Je kunt niet meer produceren dan de markt vraagt. We leven in een tijd van weinig economische groei. Het is maar het, hoe je de kansen van het bedrijf inschat". De heer Van den Brink stelde tenslotte, dat „het personeel nog ruim een maand heeft om de adviezen te bestuderen en met voorstellen te komen. Maar het voorgenomen besluit van de directie ligt er".

Weinig kansen meer voor bedrijf

Direktie Stork Grouw wil overleg stoppen

13 okt '81

GROUW - De direktie van de Stork-Bepakvestiging in Grouw heeft gisteren aan de ondernemingsraad laten weten geen aanleiding te zien om sluiting van het bedrijf uit te stellen en te voorkomen. De direktie beschouwt het overleg als beëindigd en heeft de ondernemingsraad gevraagd voor 2 november aanstaande met een definitief advies te komen over de in juni aangekondigde reorganisatieplannen. Volgens de ondernemingsraad wijkt de direktie daarmee af van de gemaakte afspraken.

De direktie kondigde in juni aan dat de Stork Bepakvestiging in Grouw gesloten zou worden omdat het bedrijf, waar verpakkingsmachines gemaakt worden, niet meer renderend was. Van de honderd personeelsleden zouden er 55 naar de vestiging in Utrecht overgeplaatst kunnen worden. Voor de anderen zou plaats worden gezocht in de vestigingen te Heerenveen, Sneek, Wolvega en Gorredijk. Na overleg met de vakbonden en de ondernemingsraad werd tot uitstel besloten om de ondernemingsraad gelegenheid te geven alternatieve plannen te onderzoeken.

Protest personeel Stork

juny 1981

GROUW - Het voltallig personeel van Stork-Bepak in Grouw heeft gisteren het werk anderhalf uur neergelegd om te protesteren tegen de voorgenomen sluiting. Voor hotel Oostergo werden spandoeken ontrold, vuurwerk ontstoken en op scheepstoeters geblazen. De heer Roel de Vries (links) las een verklaring voor. In het hotel nam algemeen directeur Harry Brands een ultimatum in ontvangst, waarin het personeel vraagt het directiebesluit om te sluiten terug te draaien. (Zie verder pagina 17).

Klaas Alex de Vries

60-jarig huwelijksfeest in Nijfriesmahiem

GROUW - Afgelopen week vierde het echtpaar Bloemsma hun 60-jarig huwelijksfeest in het nieuwe bejaardencentrum (Nijfriesmahiem Grouw). Na hun huwelijk woonde het echtpaar 2 jaar in Jorwerd en 1 jaar in Weidum. Toen verhuisden zij naar Grouw en was dhr. Bloemsma 35 jaar werkzaam bij Halbertsma. Het echtpaar heeft 1 zoon en 2 kleinkinderen. Onze fotograaf schoot dit plaatje van het 60-jarig paar. 1981

Sonne, wie plejoje

t+sept'86 (Kees)

Fetje Bruinsma

Meindert Zwaver ↓ Lammert Zwaga ↓ Rienk Zwaga ↓ Jerrit Boersma ↓ Steneker Jan Zwaga

Skipper Ulbe Zwaga yn 'e krânse en syn bemanning fan it kampioensskûtsje ,,Doarp Grou'' (1960). Fokkeman Tjitte Brouwer sit yn 'e hoksen lyk foar âld-boargemaster Walda (mei snor en strik) fan 'e gritenij Idaarderadiel.

Grou nûmer ien

Fiif kearen nûmer ien
Dat is wol in prestaesje
Dy't sprekken lije kin
Om stadichoan mei faesje
As 't heal mar slagje wol
Aenst ûnder 't lûde galmjen
Nou foar de sechste kear
De wimpel yn to palmjen.

Yn Grou dêr roun it mis
De wyn wie tige kurich
Yn hiel de sylpartij
Forhipte wispelturich
Joech soms in bytsje wyn
Hwat feart om fuort to driuwen
Dêrop mei 't slappe túch
Op 't selde sté to bliuwen.

De Feenhoop, Earnewâld
Joech wyn yn folle mjitte
Dat koe sa as men seit
Nou echt ris silen hjitte
Mar 't kaem der bot op oan
't Wie ien stik hâlden, kearen
Mei mêst en sylgerei
Kaem 't mâl soms foar de hearen.

Mar yn Terherne liet
Eolus it wer sitte
Dêr koe it meastentiids
Alhiel gjin silen hjitte
Mar Grou waerd nûmer ien
Wie 't farren wolris lijen
Hja wisten dochs it skip
Earst troch de start to krijen.

Langwar en Starum wie
It tige aerdich farren
It waeide net to hurd
De skippers mei elkoarren
Dy diene wer har bêst
In goede start to meitsjen
Om sûnder ûngemak
Fortúnlik fuort to reitsjen.

Mar 't roun al wer hwat speak
In wink wie 't wer foar letter
Foar de kommisje doch
It dochs fuortoan hwat better
Mar foar it neiste kin
It Grouster skip it winne
As hja yn 't lêstoan net
Hiel ûnfortúnlik binne.

Fries dorp haalt 'achterstand' in werkloosheid in

Crisisachtige sfeer in Grouw

15-9-'81

GROUW — Havenmeester Durk Kerst Koopmans loopt nog lachend rond de afgemeerde plezierjachten. Maar ook hij vormt geen tegenwicht meer tegen de sfeer van crisis en neerslachtigheid, die over het 's zomers zo fleurige watersportdorp van vijfduizend inwoners aan het Pikmeer is gevaren.

Halbertsma krimpt in, verlies tweehonderd banen. Stork-Bepak is in een worsteling tegen de ondergang gewikkeld: honderd banen staan op het spel. De talrijke watersportbedrijven, zeilmakerijen en winkels zuchten onder de gevolgen van een stagnerende economie. En het gemeentehuis vertoont scheuren en barsten, als een onheilspellend teken van dreigende ondergang.

Burgemeester B. G. Holtrop heeft, sinds hij twee jaar geleden K. J. Vrijling opvolgde, al vele bestuurlijke klappen geincasseerd. De gevoeligste was wel het plotseling stilleggen van de bouw van een nieuw Heineken-overslagbedrijf op het industrieterrein. Veel invloed kan de gemeente in de regel niet uitoefenen op de werkgelegenheid in een stad of dorp. Heineken werd in Grouw dan ook met open armen ontvangen.

„Het ging om tachtig arbeidsplaatsen. Daarvoor doe je natuurlijk wel je best," aldus de burgemeester. Onder druk van de ontslagen die bij de andere plaatselijke bedrijven op stapel stonden, werd al te vlot een bouwvergunning aan de bierbrouwerij verleend. Daarbij werd de fout gemaakt dat de fundamenten buiten het bestemmingsplan voor het industrieterrein waren gelegd. Rijkswaterstaat protesteerde prompt omdat het bedrijf zo te dicht bij de nieuwe rijksweg kwam te liggen. Daarom moest de procedure uiteindelijk helemaal opnieuw worden begonnen. Inmiddels is de bouw hervat, maar de gemeente krijgt de rekening gepresenteerd.

„Maar wat er nu bij het houtverwerkingsbedrijf Halbertsma gebeurt is eigenlijk nog veel dramatischer," zegt de burgemeester. De woningbouwmarkt is ingestort. Twee jaar terug was er al sprake van het verdwijnen van negentig arbeidsplaatsen bij dit bedrijf, dat onder andere deuren en kozijnen maakt. Dezer dagen kwam als donderslag bij heldere hemel echter het bericht dat aan dit aantal nog eens 110 zal worden toegevoegd. Er blijft daarmee nog werd voor 350 man bij dit bedrijf, waar ooit eens elfhonderd mensen werkten.

Juist Halbertsma heeft Grouw tot grote bloei gebracht. Alle arbeidershuizen die er staan, zijn destijds gebouwd voor werknemers van dit bedrijf. „Je zou kunnen zeggen," aldus Holtrop, „dat Grouw Halbertsma is en Halbertsma Grouw." Zonder een oordeel over het gevoerde beleid uit te willen spreken constateert hij dat de vele reorganisaties dit bedrijf geen goed hebben gedaan. „Investeringen bleven de laatste jaren uit, waardoor men een enorme achterstand opliep, die niet meer goed viel te maken."

Zorgenkind nummer twee in Grouw is het metaalverwerkingsbedrijf Bepak, dat deel uitmaakt van het concern VMF-Stork. Ter verhoging van de efficiency liggen er plannen deze vestiging naar Utrecht over te doen. „Voor een belangrijk deel drijft deze onderneming op overheidssteun. Toch hebben wij geen stem in de bedrijfsvoering. Als gemeente en provincie proberen wij de leiding nog op andere gedachten te brengen, maar of het iets zal uitrichten, is zeer de vraag. Eigenlijk kunnen wij alleen maar machteloos toekijken," aldus de burgemeester, die niet verwacht dat veel werknemers uit Grouw bereid zullen zijn mee te verhuizen naar Utrecht.

Pendelaars

Niet alle met ontslag bedreigde werknemers komen uit Grouw. De pendelaars die overal uit Friesland vandaan komen, worden 's morgens met bussen aangevoerd. Onder hen ook velen uit de Friese zuidwesthoek, waar het werkloosheidspercentage toch al hoog ligt. „Tot op heden viel het aantal mensen zonder werk in Grouw erg mee. Daardoor is de situatie die nu ontstaat niet direct rampzalig te noemen, al komt de klap zo plotseling natuurlijk wel hard aan", zegt burgemeester Holtrop. „Er was een zekere achterstand op dit gebied, die nu ineens wordt ingehaald. Dat doet wel zeer".

De waterrecreatie, die een belangrijk stempel drukt op een plaats als Grouw, heeft bovendien erg onder de economische recessie te lijden. Grouw beschikt over een aantal jachtwerven. Sommige kunnen nog maanden vooruit met het werk, maar er zijn ook andere. Ir F. de Wolf, raadslid en voorzitter van de plaatselijke zeilvereniging, zegt dat het merkbaar is dat „de grote groei" van de laatste tien jaar er uit is. „De mensen worden voorzichtiger met het uitgeven van geld. Ook de dure jachthavens werken belemmerend". Daar de waterrecreatie voor Friesland van grote economische betekenis is, zou hij graag zien dat het provinciaal bestuur de watersport wat meer zou stimuleren. „Men vreest voor te grote drukte op de Friese wateren. Maar als je dat vergelijkt met de Loosdrechtse plassen, is het hier doodstil".

De verkoop van nieuwe boten floreert niet meer als tot voor kort. Een werf moet zich daarom nu toeleggen op andere activiteiten als verhuur, reparatie, schilderwerk. „Wie hard wil werken, kan in deze sector nog genoeg verdienen," zegt eigenaar R. A. Wester van jachtwerf „De Polle" te Grouw. „Serviceverlening is wel belangrijker geworden. De mensen vragen meer van je dan vroeger." Volgens Wester is de handel tot zesduizend gulden nog goed te noemen. In de luxe sfeer gaat het wat minder, daarentegen wil de verhuur van boten veel beter, doordat meer mensen hun vakantie in Nederland doorbrengen. „Recreatie is kennelijk het laatste wat de mensen laten schieten."

Gebukt

Heel wat zorgelijker toont zich bestuurslid B. v.d. Meer van de Grouwster ondernemersvereniging, die als bankman rustig durft te stellen dat de middenstand gebukt gaat onder de ontwikkelingen in Grouw. „Aan de buitenkant lijkt het allemaal geweldig, maar dat is slechts schijn. Alle zestig middenstandsbedrijven in ons dorp zijn aangewezen op de eigen mensen, want gelegen aan het Pikmeer heeft Grouw nauwelijks achterland. Als een deel van de bevolking zonder werk komt te zitten, kan er nog minder worden uitgegeven. Dat heeft ongetwijfeld zijn weerslag."

Van der Meer hoopt op enige compensatie in de vorm van woningbouw. Plannen zijn er op dit gebied wel, maar geld ontbreekt. Goedkope woningbouw heeft de gemeente gepland op de plaats van de oude Halbertsma-fabrieken in de kom van het dorp, die straks zullen worden ontruimd. Nu Halbertsma alles concentreert op het industrieterrein, zal dit gebied van 3,5 hectare ingevuld moeten worden. Volgens ramingen levert een en ander een tekort op van vijf miljoen.

„Dit geld zal van volkshuisvesting uit Den Haag moeten komen, anders zien wij geen kans hier huizen te laten verrijzen." In dat geval zou een onhoudbare situatie ontstaan, meent burgemeester Holtrop, want in dat geval komt Grouw middenin de kom van het dorp met een reeks lege bedrijfsgebouwen en braakliggend terrein te zitten. Vermoedelijk zal nog menig reisje naar Den Haag nodig zijn, alvorens het geld er is.

Joop Mink van Grouw werd glorieus winnaar

1981

LEMMER - Een grote desillusie. Dat is gisteren de tweede wedstrijddag bij Lemmer geworden voor Tjitte Brouwer van Heerenveen. Hij is niet aan starten toegekomen, want nog voordat het tien minuten-schot had geklonken, moest hij teleurgesteld met de Gerben van Manen de wal opzoeken. De nieuwe mast was gebroken op dezelfde plaats, waar hij vóór het skûtsjesilen tijdens het proefzeilen ook al in tweeën ging.

Jeen Zwaga een verrassende tweede

„In ferskrikking", zei voorzitter Alex Brinksma van de SKS en bestuurslid van de commissie Heerenveen. „Nei de wedstriid op 'e Feanhoop, en doe waaide it gâns hurder as hjoed, seinen wy, no is 't klear. Doe kaam it der knap op oan en hy hat it hâlden. En no dit..."

„Dér giet ús kampioenskip", treurden de mannen op het onfortuinlijke skûtsje. Maar die droefenis werd overbodig, want Brouwer gaat ondanks de pech nog vrij riant op kop, omdat zijn naaste rivaal Jan van Akker van Sneek wat ongelukkig was. In de achterhoede kwam hij binnen...

Tjitte Brouwer blijft dan ook de grote favoriet voor de eindoverwinning vandaag op het Sneekermeer. Het kampioenschap lijkt hem nauwelijks meer te kunnen ontgaan. Dat wil zeggen, als er tenminste niet al te veel gekke dingen gebeuren.

De strijd daarentegen om de resterende twee plaatsen op het ereschavot in de tuin van het Sneker stadhuis lijkt spannend te zullen worden. Dat wordt vandaag een zaak van buigen of barsten. Als havikken zullen Rienk Zwaga van Langweer, Jan van Akker van Sneek, Keimpe van der Meulen van Woudsend en Lodewijk Meeter van It Doarp Huzum elkaar in de gaten houden. Want zij zijn de schippers, die voor de ereplaatsen naast Tjitte Brouwer in aanmerking komen.

Jan van Akker zal het er nog moeilijk mee krijgen. Vandaag moest hij al zijn naaste concurrenten voor laten gaan. Een slechte start deed de Snekers in de achterhoede belanden en daar zouden zij nauwelijks meer vandaan komen. Ze hadden soms zelfs moeite zich schippers als Piet de Vreeze, die na een knappe start terugviel, en Chris Brouwer van het lijf te houden. Met lede ogen moesten zij aanzien hoe hun concurrenten zich in de voorste gelederen van de middenmoot nestelden... Van Akker raakte er zijn tweede plaats in het klassement door kwijt. Die moest hij afstaan aan Rienk Zwaga.

PROTESTEN

Na de slechte start gevolgd door het drukke kruisrak, waar gezeild werd op het scherp van de snede, lag Van Akker achterin. Knap kwam hij terug. Snel rukte de Pan op, maar toen kreeg Jan van Akker het aan de stok met Lodewijk Meeter. Bij de eerste ton na het kruisrak was het al een puinhoop geweest. De skûtsjes rondden in een grote kluwen het merkteken. Protesten bleven achterwege.

Bij de tweede ton in de richting van de Friese Hoek was de situatie nauwelijks anders. Weer kwamen de tjalken „yn in kloft" aanstormen. En toen ging het wel mis. Meeter zat Van Akker in het vaarwater. Verwensingen rolden over het water, en toen werden de protestvlaggen gehesen. Ver, erg ver vielen de Snekers terug.

De protesten werden overigens niet ingediend. Lodewijk Meeter worstelde zich naar voren en voer, na als zesde gefinished te zijn, terug naar Van Akker. Even werd er overlegd, waarop beide schippers besloten de vlaggen te strijken.

Dat deden ook Siete Meeter en Piet de Vreeze, die elkaar bij dezelfde ton tegenkwamen. Ook zij sloten vrede. De vlaggen werden opgeborgen en klaar was Kees. De jury had een onverwacht rustige dag.

Mooie baan

De Lemster commissie had een prachtige baan uitgelegd met twee kruisrakken. Een lekkere bries gaf de tjalken flink vaart. En het was met name in de kruisrakken flink uitkijken geblazen. Het was er druk. Op centimeters afstand scheerden de tjalken langs elkaar. Sommigen namen risico's, grote risico's zelfs, terwijl een man als Jan van Akker niets riskeerde maar op „safe" voer.

De grote overwinnaar was gistermiddag Joop Mink van It Doarp Grou. Een prima start vormde een uitstekende basis voor zijn koppositie, die hij al direct innam. Die eerste plaats kwam nauwelijks meer in gevaar. Steeds verder liepen de Grouwsters uit op hun naaste rivaal en dat was dit keer heel verrassend Jeen Zwaga van het Eernewoudster skûtsje. Hij stormde drie minuten na de winnaar over de lijn.

Groot was de vreugde aan boord van de beide skûtsjes. Kletsend sloegen de mannen elkaar op de schouder. Met het hemd boven de broek stuurde Mink, geknield naast het helmhout, zijn skûtsje door de finish. Juichend kwamen de mannen overeind, toen het schot klonk.

Joop Mink na afloop: „Wy hienen in knappe start en koenen de saak goed risse". Jeen Zwaga: „It wie in dei om fan te dreamen. In moaije koelte en in prachtige route mei twa krúsrekken. Wy koenen ús hjoed útleve en dat hawwe wy ek dien. It skip rûn bêst en de dikste pûsters wienen foar ús."

Siete Meeter voer brutaal. Niets en niemand ontziend koerste hij door de kruisrakken. Risico's? Hij lachte er om. Op het laatste moment gooide hij zijn schip pas door de wind, of helemaal niet, als dat zo uitkwam. Schraal koerste hij aan de wind en de Bolsward bleef lopen. Het bracht hem in het derde kruisrak op de derde plaats. Maar Jeen Zwaga bleef voor hem onbereikbaar, want keurig ving de Eernewoudster schipper de aanvallen in met name het laatste kruisrak op.

Ook Rienk Zwaga zeilde met de Langweerder Zwaan weer prima. Hij rukte keurig, na veel strijd overigens met mannen als Sietse Hobma en Keimpe van der Meulen, op naar de vierde plaats, gevolgd door de Woudsenders. Albert van Akker viel terug naar de achterste gelederen maar wist als aanvoerder van de achterhoede knap stand te houden. En dat wist ook Hattum Hoekstra van Drachten, die zich op luttele meters van de finish Jan van Akker en Piet de Vreeze nog van het lijf wist te houden. Achter elkaar knalden de schoten.

Joop Mink van Grouw mocht niet alleen veel gelukwensen in ontvangst nemen na de overwinning in Lemmer, hij kreeg ook nog een machtige bokaal: de Jan Nieveenbeker.

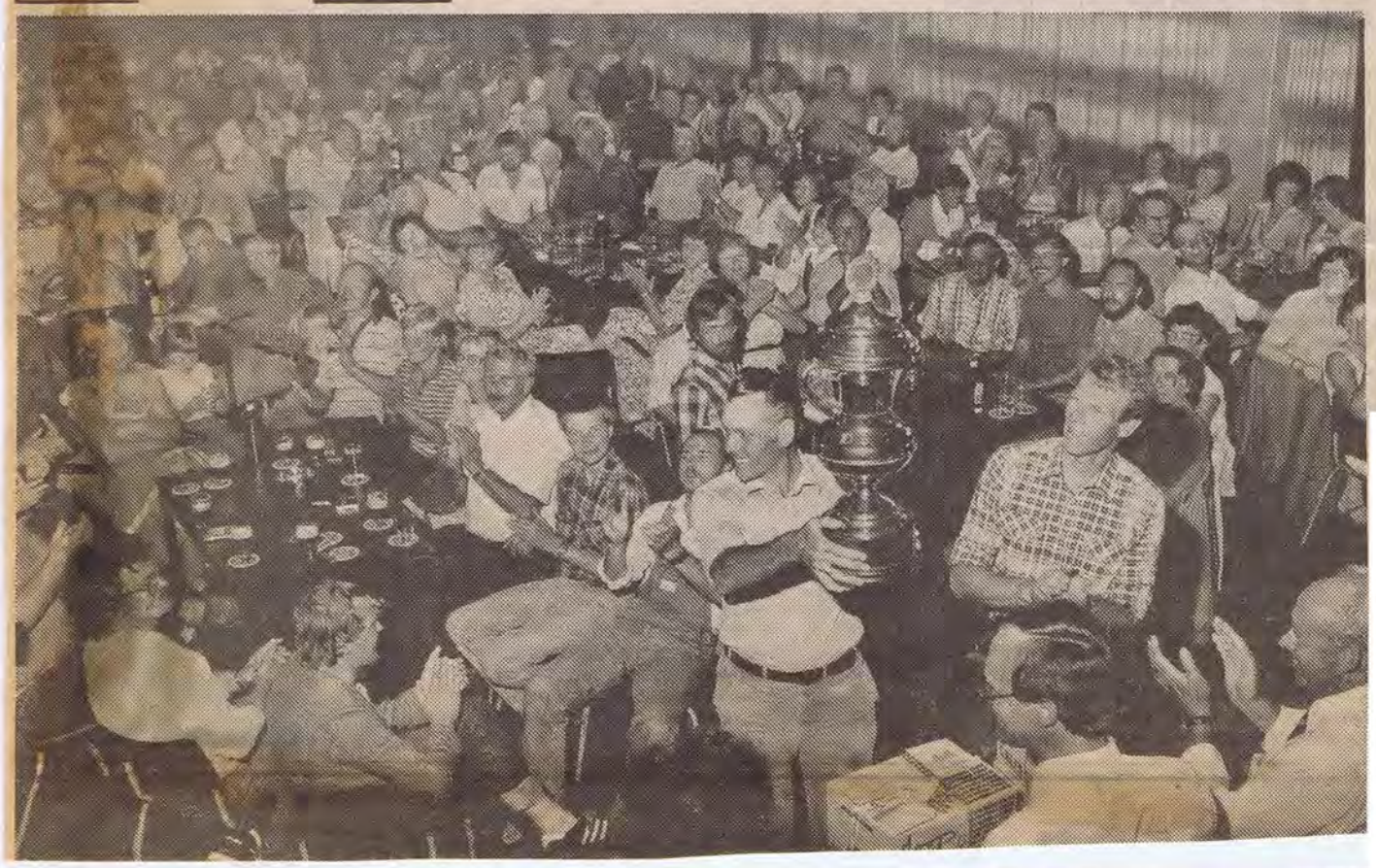

Uitslag

1. Joop Mink, Grouw; 2. Jeen Zwaga, Eernewoude; 3. Siete Meeter, Bolsward; 4. Rienk Zwaga, Langweer; 5. Keimpe van der Meulen, Woudsend; 6. Lodewijk Meeter, Huizum; 7. Sietse Hobma, Lemmer; 8. Meindert de Groot, SWH; 9. Albert van Akker, Leeuwarden; 10. Hattum Hoekstra, Drachten; 11. Jan van Akker, Sneek; 12. Piet de Vreeze, Joure; 13. Chris Brouwer, d'Halve Maen.

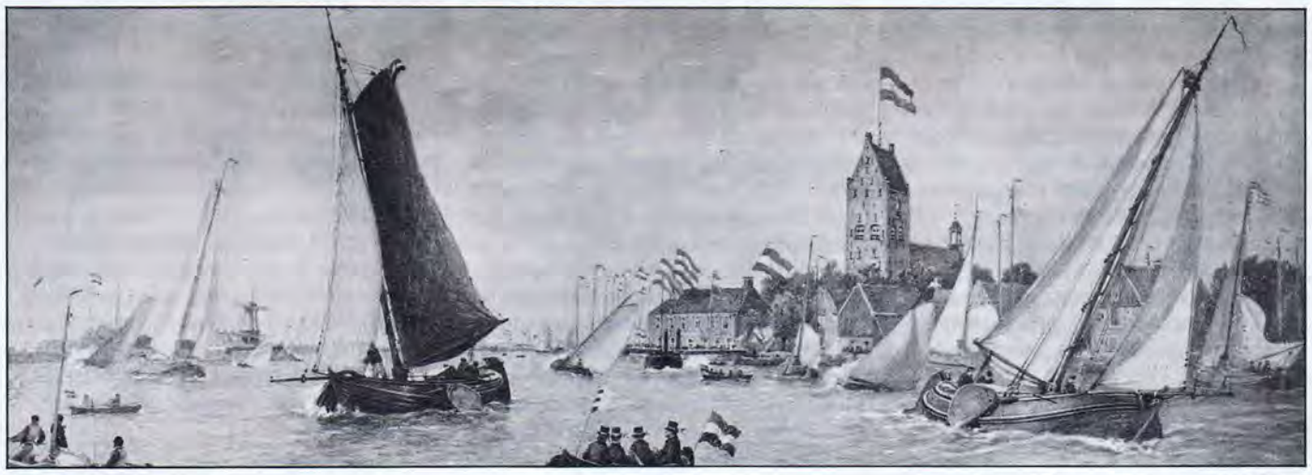

1981

„Transplantatie" van Grouwster molen in Sneek

SNEEK - Met de plaatsing gisteren van de molen „De Minne Finne" is een stukje Grouw overgebracht naar Sneek. De „transplantatie" was het gevolg van afstotingsverschijnselen in Grouw, waar door de oprukkende woningbouw geen plaats meer was voor deze spinnekopmolen. Omdat de eigenaresse, de stichting „De Fryske Mole", voor de noodzakelijke restauratie - in zijn geheel begroot op een ton - financiële bijstand kreeg van zowel rijk als gemeente Sneek kon een reddingsoperatie worden uitgevoerd. Dat men zich in Sneek zo gul toonde, hing samen met de verplaatsing - ook al - van de laatste spinnekopmolen, „'t Op" op het industrieterrein langs de Oppenhuizerweg, naar Koudum. De Waterpoortstad heeft dus nu weer een molen van dit type binnen haar poorten. Om precies te zijn vlak langs de zuidwestelijke stadsrondweg ter hoogte van de kruising met de Alde Himdyk. Op de foto: de door het Workumer aannemingsbedrijf Bouwgroep '75 gerestaureerde spinnekopmolen op zijn sokkel.

De Mar

De Wergeaster-feart

„Ik wens u prettig onderonsje"

L.C. 2 sept 1970

Gemeentebelangen verliet halverwege raad Idaarderadeel

Na de wethoudersverkiezing gisteravond heeft de raad van Idaarderadeel verder vergaderd zonder de vier vertegenwoordigers van Gemeentebelangen. De heren K. Moedt, H. van de Lageweg, P. van der Hem en S. Bangma waren namelijk dermate ontstemd over de gang van zaken bij de samenstelling van het college en hun ongenoegen over de houding van de acht PAK-leden was zo groot, dat zij er voor de rest van de avond de brui aangaven. Drie vertegenwoordigers van Gemeentebelangen namen nog wel aan de stemming voor een tweede wethouder (de heer G. H. Vledder(PAK)) deel, maar de heer Van der Hem was daarvóór al op weg gegaan naar het koffiekamertje van de concierge.

Gemeentebelangen vond dat hen één wethouderszetel toekwam, maar het PAK, dat de meerderheid in Idaarderadeel heeft, was van oordeel dat het de duidelijkheid ten goede kwam, wanneer de beide PAK-wethouders G. van Essen en G. H. Vledder op hun post bleven, wat ook geschiedde. Een onverkwikkelijke gang van zaken voor de heer Moedt en de zijnen, die steun kregen (of al hadden) van het enige FNP-raadslid Sj. de Boer.

De heer Moedt baseerde zijn standpunt op de volgende motieven: in 1966 hadden PvdA en PSP samen acht zetels en Gemeentebelangen stelde daar vijf tegenover. Toen wilde de PvdA Gemeentebelangen wel een wethouder toehebben, maar kandidaat drs. A. Prange werd niet gewenst. De heer Moedt citeerde het pleidooi, dat de heer Vledder toen gehouden heeft („De woorden van de heer Vledder staan in de oude Friese spelling, maar zijn nog best leesbaar") voor een wethouder van Gemeentebelangen.

Nu het PAK met acht zetels teruggekeerd is, en Gemeentebelangen vier plaatsen inneemt en zich in dezen gesteund weet door d eFNP, is er volgens de heer Moedt aan de situatie als zodanig niets veranderd.

De heer S. de Boer (PAK) zag echter geen aanleiding in de verkiezingsuitslag om andere wethouders te kiezen. Dat zou volgens hem in strijd zijn met de politieke duidelijkheid. Hij benadrukte niets tegen de persoon van de heer Bangma (kandidaat Gem. Bel.) te hebben.

Er werd over en weer nog druk gediscussieerd, waarbij de heer Moedt opmerkte dat het PAK van Idaarderadeel een trieste uitzondering voor Friesland vormt, men een standpunt inneemt dat veertig jaar geleden nog opgeld deed, het PAK niet te vertrouwen is en de raadsvergaderingen steeds meer het karakter krijgen van een PAK-fractievergadering, waarbij de rest er en min of meer ter opluistering bij zat. De heer Van der Hem vond de houding van het PAK „unreedlik en unfatsoenlik" en verliet de zaal. De anderen volgden later, waarbij de heer Moedt opmerkte: „Ik groet u allen en wens u een prettig onderonsje" en de heer Bangma zei: „Ik ha hjir al safolle rottichheit heard, dat ik mij yn dizze sfear net mear thúsfiel". De vraag of Gemeentebelangen verder nog wel de raadsvergaderingen zal bezoeken werd niet beantwoord.

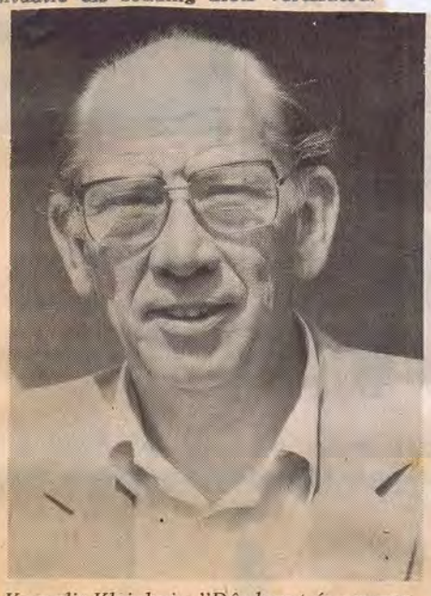

Kornelis Kleinhuis: "Dêr komt ús namme net yn"

Als er niet snel wat verandert, blijft er van het originele Fryske skûtsje steeds minder over. Het grootste schrikbeeld voor skûtsjeliefhebbers is nu het dacron tuig. Geschikt katoen is volgens zeilmakers nauwelijks meer te krijgen. Volgens procuratiehouder Kornelis W. Kleinhuis van zeilmakerij De Vries uit Grouw is er alleen nog aan katoen van slechte kwaliteit te komen. "Dêr komme ús namme en pompeblêd net yn".

Al vanaf eind vorig jaar is men bij de Grouwster zeilmakerij op zoek naar een goed stukje doek voor het Huzumer Skûtsje en de Sneker Pan. "It katoen dat wy krije koene", aldus Kleinhuis, "sit in stive rêch yn. Wy koene it sa yn in hoep lizze. Waardeloas, it wurde allegear bolle flapkes. Wy ha 't op 'e flier útlein, mar it wie om te gûlen." Volgens Kleinhuis zijn de weefgetouwen niet meer ingesteld op het vervaardigen van degelijk katoen voor skûtsjes. "Yn eigen lân kinne wy al hielendal gjin katoen mear besette. Wat wy hjir hiene, kaam via in ymporteur yn Rotterdam út Dútsklân."

Van Zeilmakerij De Vries mag morgen overgeschakeld worden op dacron. "Dêr ha wy al in geweldich soad Lemster Aken mei optúgd". Dacron is lichter, weerbestendiger en slijtvast. "As der wetter op komt, krimt it net". Daar staat tegenover, dat het wel kan rekken bij harde wind. Een compleet Dacron tuig zal zo'n vijftienduizend gulden gaan kosten.

July 1982

Brug voor schaatsers midden op Pikmeer

GROUW - De deelnemers aan de Stertocht Mid-Friesland konden gisteren een stempeltje halen in Grouw dankzij een speciaal gebouwde pontonbrug over de vaargeul van het Prinses Margrietkanaal, midden op het Pikmeer. De brug is enkele weken geleden ontworpen en gemaakt door de heren Johannes de Vries en Peet Draaisma van de IJswegencentrale Idaarderadeel. Een ingenieus systeem met twee scheepslieren zorgt ervoor, dat de brug op het ijs getrokken wordt als er een schip moet passeren. De vaargeul wordt open gehouden en er komen nog regelmatig schepen voorbij. Grouw was daardoor voor de schaatsers uit de richting Oldeboorn onbereikbaar.

„Wy hienen der al in skoft mei omrûn", zegt Johannes de Vries, „want altyd siet dat kanaal ús yn'e wei. De geul snijt de route nei Drachten troch en jo koenen fanút Grouw hast gjin kant út". Samen met Peet Draaisma ontwierp De Vries een drijvende brug van vijf zandzuigerbuizen die aan de uiteinden scheef werden gezaagd en dichtgelast. De vijf stukken werden aan elkaar bevestigd, waardoor er een brug met een lengte van 25 meter ontstond. De brug werd in het begin van de week getest. Aan weerszijden van de geul werd een scheepslier in het ijs verankerd. Met de lier bleek de brug binnen het kwartier van de geul verwijderd te kunnen worden. De lier aan de andere kant trekt de brug net zo snel weer over het vaarwater.

Johannes de Vries zag gistermiddag met genoegen toe, hoe honderden schaatsers van de oversteekmogelijkheid gebruik maakten. Hij liep met een walky-talky rond waarmee hij een verbinding onderhield met de sluiswachter in Lemmer en met brugwachters in de buurt. „Wy witte krekt wannear 't der in boat oankomt en wy binne der sa altyd op 'e tiid by". Vol lof is de heer De Vries over de medewerking van Rijkswaterstaat. „Sy hawwe ús oan alle kanten holpen en der is sels in man fan harren hjir de hiele dei oanwêzich"

Johannes de Vries is geen onbekende in de schaatssport. Hij slijpt onder andere de schaatsen van veel prominente rijders en als het een beetje winter is, is De Vries „in bytsje fan 't hynder", zoals hij zelf zegt. „Ik sliep der nachts net mear fan", aldus De Vries die al met de omgebouwde lelijk eend „Kwek" op het ijs was om de baan te vegen, toen het nog maar net vertrouwd was.

De brug over de vaargeul blijft zolang liggen als er ijs is. Zaterdag kunnen ook de deelnemers aan de Princehoftocht er gebruik van maken.

Deelnemers aan de Stertocht Mid Friesland „nemen" de vaargeul via de pontonbrug.

Hylke de Vries 1903

Winter 1986

Een toast op de opening van de Heineken-vestiging in Grouw. Van links naar rechts mevrouw Joke van der Zee-van der Meulen, directeur Hans Teeken, directeur Ad Huffels, burgemeester Bernard Holtrop en de heer Johan Wouda.

Burgemeester Holtrop bij opening Heineken Grouw:

4-3-'82

Stroom van wetten beperkt ontwikkeling

GROUW - „Een wassende stroom van wetten en maatregelen beperkt vaak meer dan nodig de autonomie van gemeentebesturen en bedrijven. De slagvaardigheid neemt daardoor af en het belemmert vaak gewenste ontwikkelingen. Er moet nog veel gewied worden in de bestuurlijke tuin, maar ondanks de decentralisatie is de kans op verandering niet zo groot". Dat zei burgemeester mr. Bernard Holtrop gistermorgen bij de opening van de nieuwe Heinekenvestiging aan de Oedswei in Grouw. De heer Holtrop liet weten blij te zijn met de komst van het Heineken-bedrijf. „Meer variatie in de werkgelegenheid betekent een mindere kwetsbaarheid".

De burgemeester doelde in zijn toespraak op de vertraging die de bouwplannen van Heineken hebben ondervonden. Hij stak daarbij de hand ook in eigen boezem. „We hebben bepaald niet de schoonheidsprijs verdiend voor de procedure". Er was overigens alom vreugde over de opening. Directeur Hans Teeken van de vestiging in Grouw zei dat er een eind is gekomen aan de beperkte huisvesting van de administratie en de distributie van Heineken Noord in de drie noordelijke provincies. De Noord Friese Drankenhandel uit Leeuwarden en Hergaardens drankenhandel uit Joure zijn in de nieuwe vestiging opgenomen en de administratie is overgekomen uit Groningen.

Directeur Ad Huffels van Heineken Horeca Nederland vertelde, dat Heineken een leidende rol heeft opgebouwd op de noordelijke markt en hij noemde de nieuwe vestiging een belangrijk steunpunt waarmee Heineken een bijdrage kan leveren aan de economische ontwikkeling. „We zullen ons hier thuis voelen", zei hij. Hij was ook vol lof over de rol van het gemeentebestuur en over de snelle bouw van de bedrijfshal. Op 16 april werd daarvoor de eerste paal geslagen.

De officiële opening werd in Friese stijl verricht. Na een druk op een knop door burgemeester Holtrop verschenen er een rookwolk en een heer en dame in Fries kostuum, onder de tonen van het lied „Grouster weagen". Er werd een forse pint bier geheven en daarmee was de opening een feit. De heer Holtrop kreeg een ets aangeboden en het bedrijf schonk de gemeenschap in Grouw een „openluchtschaakspel", dat een plaatsje zal krijgen op het Halbertsmaplein.

Gistermorgen vonden alle inwoners van Grouw een kaartje aan de kruk van de buitendeur met een uitnodiging voor de open dag die het bedrijf zaterdag aanstaande zal houden. De genodigden bekeken gistermorgen de nieuwe kantoren en de distributiehal van Heineken, die ruim 2500 vierkante meter beslaat. Er werken zeventig mensen, van wie dertig op het kantoor.

Roel Walda (86) overleden

HEERENVEEN - Afgelopen donderdag is op 86-jarige leeftijd in de serviceflat „Oranjewoud" de oud-burgemeester van Ameland en Idaarderadeel, Roel Walda, overleden. Walda, die in de Friese illegaliteit een belangrijke rol speelde (hij woonde in de oorlog in Hindeloopen, waar hij het toenmalige badpaviljoen exploiteerde) werd in 1945 benoemd tot burgemeester van Ameland. In 1954 volgde zijn aanwijzing tot eerste burger van Idaarderadeel, waar hij tot zijn pensioen, in 1962, het ambt bleef uitoefenen. Eenmaal burgemeester af, heeft Roel Walda nog verscheidene jaren in de public relationssfeer voor „Oranjewoud" gewerkt.

Sept. '83

Nummer van 2002 besluit om uit Grouw te gaan.

Voor de laatste keer een kijkje op de oude fabriek. De schoorsteen met daarnaast de afzuigingsinstallatie op het oude ketelhuis steken nu nog fier en hoog in de lucht. Over enkele weken gaat de grote afbraak echter beginnen en dan zal het vertrouwde silhouet van Grouw gauw ingrijpend zijn veranderd.

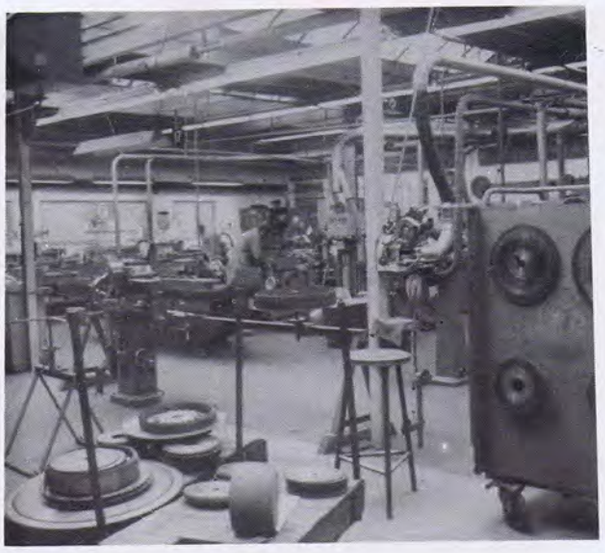

foarjier 1982

BRASSBAND APOLLO

MINGD KOAR GROU

organiseren met medewerking van
Jeugdkorps "Apollo"
Combo Cees Bijlstra
Jazzgroep van S.S.S.
Tambour en Showband "Advendo" Sneek
hun

JUBILEUMCONCERT

op vrijdag 19 maart a.s. aanvang 1982
20.00 uur in de Sporthal "de Twine"
te Grouw.

Programma tevens bewijs van toegang.
Toegangsprijs *f* 6,-. Sporthal open 19.30 uur.

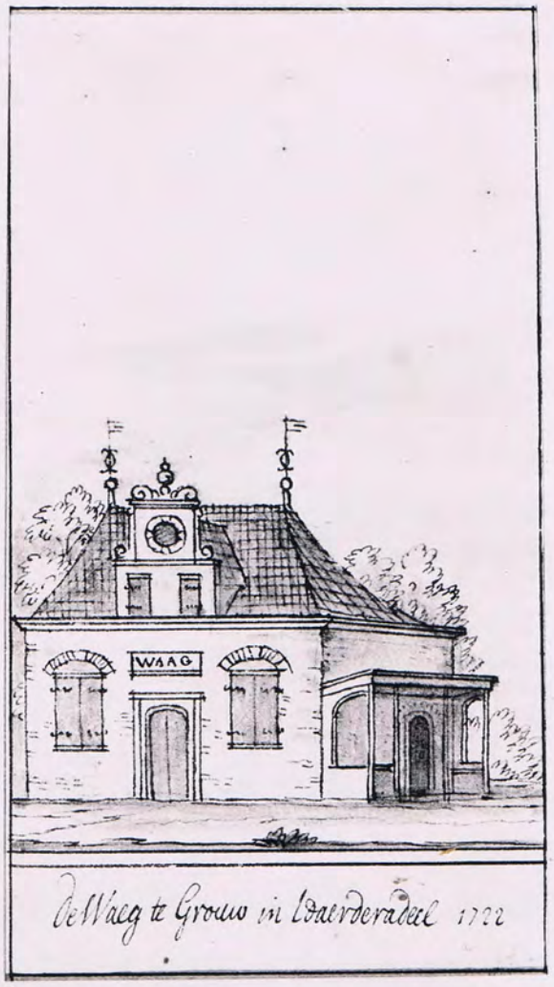

De schoorsteen

De geplaatste foto's laten duidelijk zien wat er met "onze" schoorsteen is gebeurd op 8 september j.l. omstreeks 11.00 uur. De afbraak aan de zuid-zijde van de Grou vordert gestaag en trekt elke dag nog veel belangstellenden, waarbij ook Halbertsma werknemers en oud-werknemers zijn vertegenwoordigd.
De ongeveer 50-jarige schoorsteen, eens een markant punt in het dorp en in welke omgeving zich heel wat heeft afgespeeld moest nu buigen voor de slopers. De vermelding elders, dat het dorp Grouw was leeggelopen, geeft toch wel aan welk een belangrijke rol de schoorsteen en de gebouwen eromheen hebben gespeeld in de levens van vele mensen.
Het vallende gebeuren werd ook door talrijke Halbertsma-medewerkers aanschouwd. Deze schoorsteen-periode is nu afgesloten, maar staat duidelijk geregistreerd, bij diegenen die er aktief bij waren betrokken. Zij hebben een gedeelte van hun leven opnieuw beleefd, en dat is alleszins begrijpelijk.
Straks verrijzen uit de puinhopen nieuwe woningen, waarin weer "nieuwe" mensjes zullen worden geboren, die de verhalen krijgen overgeleverd van wat vroeger eens was.....

8 sept. 1982

Filmpjes uit het verleden

Houtbundelen.....

Het was nog in de tijd dat de kistenfabriek in Leeuwarden volop draaide. De onderdelen voor de kisten werden in de afdeling van W. Otter gemaakt en vervolgens per motorpraam naar Leeuwarden verscheept.
De kistplankjes werden om het vervoer te vergemakkelijken met een touwtje tot bundels verenigd.
Wobbe Bloemsma was de man die o.a. tot taak had dit bundelen te doen. Hij was er razend snel mee: omslaan van het touwtje, knopen en afsnijden ging als in één handeling, je stond er met verbazing naar te kijken. Op een goede dag bleek, dat er ook omsnoeringsmachines te koop waren. Je moest dan de bundel plankjes in de machine schuiven en de machine deed de rest. Op papier zal de besparing aantoonbaar geweest zijn.
Hidde Halbertsma was echter niet een man die zo gemakkelijk cijfers geloofde, hij wou het zien.
Er werd een wedstrijd georganiseerd tussen Wobbe Bloemsma en de nieuwe machine die voor de proef bediend werd door de vertegenwoordiger. Het werd een slechte dag voor deze jongeman.
De machine omsnoerde wel snel, maar zijn bediener miste vaardigheid. Er waren storingen enz. en ondertussen werkte Wobbe maar door. Hij won de wedstrijd met een enorme voorsprong.
De machine kwam er niet en nog jarenlang werd er met de hand gebundeld. De "vooruitgang" had eens een keer niet gezegevierd!

Bovenstaande "filmpjes uit het verleden" zijn van de hand van de heer Ir. Kwak.

De overhaalwagens waren altijd op .....

Op iedere bazen- of stafvergadering kwam dit thema aan de orde. De overhaalwagens onderscheidden zich niet van de andere transportwagens, alleen de kleuraanduiding was anders.
Alle transportwagens waren van een oeroud type: een stevig chassis met twee stoere vaste wielen en twee zwenkwielen. Twee insteekbeugels maakten het mogelijk te duwen en hielden tevens het hout op zijn plaats.
Men kon ermee rijden en bovenal ook zwenken, het was daardoor mogelijk om de ideale positie voor de houtbewerkingsmachine in te nemen. Het aantal wagentjes was groot, het liep in de honderden, maar er bleven er tekort.
Af en toe werden er wagentjes bijgemaakt, eerst door de timmerman, later door de fabriek als een interne order. Het tekort bleef.
Maar bij de overhaalwagentjes was het tekort nog nijpender. Kwamen er geen overhaalwagentjes terug op de werf, kon er geen hout worden geladen en stagneerde de produktie.
Iedereen in de fabriek had wagentjes nodig, ook de technische dienst.
Hoewel deze dienst zelf een aantal wagentjes bezat, gapte ze er soms bij!
Op een zekere dag leidde dat tot de volgende mooie situatie.
K. Sjollema van de afdeling Electro kwam een gerepareerde electromotor terugbrengen naar de Vurenploeg om een vierzijdige bank weer in produktie te krijgen. Hij kwam halverwege in de Vurenafdeling, met de motor op een van de beruchte wagentjes, W. Otter tegen.
Deze uitte zijn ongenoegen over het onterechte gebruik van één van de overhaalwagentjes. Sjollema zei niets! Hij aarzelde geen ogenblik en plaatste de motor van de wagen op het pad en overhandigde de wagen.
Vervolgens maakte hij rechtsomkeer!
Men moet erkennen: samenwerken is soms moeilijk.
Er is achter de wagens heel wat gezwoegd, vooral als de vloer zacht was of als er een helling was.
Tegenwoordig werken we met heftrucks en rollenbanen en we menen dat het allemaal veel gemakkelijker gaat.
Kort geleden zag ik nog een paar afgeleefde wagens, verdrietig in de oude Flotainerhal staan. Moeten we een van de laatsten niet redden voor een in te richten Museum?!

Turf.....

Als we vroeger bij Halbertsma houtafval te kort kwamen, om de stoomketel op druk te houden, dan stookten we turf. Waarom juist turf?
Deze brandstof liet zich makkelijk, samen met het houtafval, op het hellende rooster verstoken.
Turf heeft een groot verleden. In de 17de eeuw, en nog ver daarna, was turf dé brandstof. Talloze mensen verdienden hun boterham met het steken, vervoeren en distribueren ervan.
Er was laagveenturf dat gebaggerd werd en hoogveenturf dat gestoken werd. Friesland leverde de harde baggerturf. Laag gelegen veenland werd hierbij veranderd in een plassenlandschap. De "Oude Venen" zijn hier een voorbeeld van.
In Drente werden de hoogveenlanden afgestoken en veranderd in cultuurland.
De Baggerturf was klein en hard, en het soortelijk gewicht was hoog. De Hoogveenturf daarentegen was groot en zacht, en had een veel lager soortelijk gewicht.
Halbertsma stookte in hoofdzaak baggerturf afkomstig uit de "Deelen", nu een natuurgebied tussen Oldeboorn en Tijnje.
De Leeuw uit Tijnje baggerde daar toen al wel mechanisch. Halbertsma, en het stoomgemaal "Tacozyl" waren 2 van zijn grootste afnemers.
Schrijver dezes moest wel eens de turf keuren, zonder daar overigens verstand van te hebben en kwam zo met de "Deelen" in aanraking. Een aanraking die goed beviel, hij heeft er later heel wat uren doorgebracht.
De turf werd per praam naar Halbertsma vervoerd en in opslag genomen op de werf. Er werden dan lange bulten opgezet die met stro werden afgedekt.
Dat alles was handwerk. Had de ketel extra brandstof nodig en dat was meestal in de winter, dan werd de turf in grote bakken geschept, op een overhaalwagentje geladen, en naar de ketel vervoerd.
De lift bracht de bak voor de vuurhaard, de schuif werd opengetrokken, de bak gekanteld, en de turf gleed in de vuurhaard waar de turf in een ommezien verdween.
Als de ketel hongerig was verslond zij heel wat "deelenturf". Wat een uren kostte het niet om op deze manier bij te stoken! Het kon omdat de lonen nog laag waren, maar achteraf is duidelijk geworden dat we er te lang mee door zijn gegaan.
Met vorst was het helemaal een gezwoeg, dan werden de bakken op sleden over het ijs getrokken. Bij open water werd de pont gebruikt.
Veel te laat zijn we op olie bijstoken overgegaan, heel wat handwerk was toen verleden tijd.

In de Deelen wordt nog turf gebaggerd, maar niet meer tot turf verhard. Het veen wordt verscheept naar het westland of naar West-Duitsland, waar het gebruikt wordt voor grondverbetering. Het aantal petgaten breidt zich dus nog steeds uit!
Door Halbertsma werd op grote schaal turf gestookt, van oude mensen in Grouw heb ik gehoord dat het door hen ook op kleine schaal werd gedaan. De turf werd dan met nat zaagsel in een potkacheltje geplaatst en hield dan het kleine achterkamertje een avondlang warm.
Tegen de tijd dat het Aardgas opraakt moesten we dat nog maar eens proberen!

★ *Jan Sjoerdsma en zijn vrouw Lutske Visser.*

IN DE slaapkamer van Jan (Jakobs) Sjoerdsma (77) en zijn vrouw Lutske Visser aan De Vlet in Grouw hangt het door Reint de Jonge getekende portret van Pieter Jelles Troelstra. Hij heeft ons wakker gemaakt, verklaart Lutske Visser en haar man voegt er aan toe, dat ze daarom met Pieter Jelles naar bed gaan en opstaan. Praten met het echtpaar Sjoerdsma is praten over de partij (eerst de SDAP, later PvdA), de vakbond (de metaalbewerkers) en alles wat daaruit voortgekomen is. Deze week is het zestig jaar geleden, dat Jan Sjoerdsma lid werd van de SDAP. Het was op zijn achttiende verjaardag. Zijn vrouw was er iets later bij, maar is intussen ook al 52 jaar van de partij. In 1925 richtte Jan Sjoerdsma in Grouw een afdeling op van de Algemene Nederlandse Metaalbewerkersbond. Na de oorlog was hij zo'n twintig jaar lid van de gemeenteraad. In het politieke en maatschappelijke leven heeft hij tientallen andere baantjes vervuld. Het is hem niet in de koude kleren gaan zitten. In 1964 werd hij ernstig ziek en hoewel hersteld is hij minder valide gebleven. Geestelijk is hij evenwel ongebroken.

Jan Sjoerdsma: Pake Jan Wimers Sjoerdsma, dy't fan 1811 wie, hat de Tsiendaagse fjildtocht noch meimakke. Us heit, Jakob Jans, is 102 wurden. De lêste jierren yn Friesma-hiem skearde ik him alle dagen. As ik net op 'e tiid wie, foetere er: „Wer bliuwt dy bliksemse jonge dochs". Doe wie 'k sels al hast 65. Earst wienen it by ús folk Dommelaminsken, de bruorren fan ús mem binne dat ek bleaun. Dat wienen anarchisten, se ha de tsjinst ek wegere. Mar doe kaam Piter Jelles en dat waard ús man. Wy wienen fûle SDAP'ers.

Lutske Sjoerdsma: Jim mem hie 't noch mear te pakken. Fan hús út wienen se frijsinnich herfoarme, mar se moast der neat fan ha. Piter Jelles is ús leaven Hear, sei se.

Jan Sjoerdsma: Mem wie in Trijntje de Jong, dy hat wat mei de reade flagge rûn. Mar ús heit wie al hiel betiid lid fan debont. Heit wie krekt lyk as pake earst ek boere-arbeider. Hy hat yn Dútslân sitten as melkfeint, mar letter waard er bûtermakker en lid fan de bont fan Pieter Hiemstra. Ik wie tretjen doe kaam ik by Van der Made en De Vries, dat is no Stork. It wie myn jierdei, moarns seis oere begjinne en oant seis oere jûns ta. Foar fyftjen stoeren, de maaie dêrop krige ik gien gûne en fiifentweintich. Ik bin der oan 1945 ta bleaun, altiten as monteur. En altiten fan hûs fansels, by de suvelfabriken lâns en lang net alle wiken thús.

Lutske Sjoerdsma: De monteursfroulju stienen sneons by de trein om de manlju op te heljen. Dan moast de wask dien wurde en sa en moandeis mei de earste trein setten se wer ôf.

Jan Sjoerdsma: Ik ha dat wurk altiten graach dien. En wy fertsjinnen in goed lean.

Lutsje Sjoerdsma: ƒ 28,60, ik wit it noch krekt, want ik moast altiten rekkenje.

Jan Sjoerdsma: Mar it wie fjouwer gûne heger as by Halbertsma.

Lutske Sjoerdsma: En yn de tritiger jierren waard it ƒ 24,60.

Jan Sjoerdsma: Ja, doe ha wy 5½ jier 32 oeren wyks wurke. Mar wy ha de saak der mei rêd, noait yn de wurkferskaffing sitten.

Lutske Sjoerdsma: Mar wat moast ik rekkenje, altiten mar rekkenje. Dan hied er it ferklaaierspak mei en ik sei: moatst der net mei op 'e knibbels lizzen gean, want dan giest der troch. Ik hie der fansels wol in lapke achter set, mar it wie sa tin. Gelokkich krigen wy de bern om de sân jier. Dat woenen wy ek sa ha, want se moasten wat leare en dat koe net as wy se allegear tagelyk krigen. Trije ha wy, mear woe 'k net ha. Ik kom sels út is húshâlding fan tsien. It wie geselich thús, mar it wie tefolle.

Jan Sjoerdsma: De frou is fan boerekomôf, se is fan Wergea. Nee, dat hat noait in probleem west, in boeredochter dy't in metaalarbeider ha woe. Dat hat noait swierrichheden jûn.

Lutske Sjoerdsma: Ik woe gjin boer ha, dat ha 'k daliks sein. Ik hie leaver in arbeider as in boer, mar hy moast fansels wol meikomme kinne. En ús heit hat fansels even fiske wa't Jan Sjoerdsma wie. Wy binne yn '29 troud en ik bin yn '31 lid fan de partij wurden.

Jan Sjoerdsma: Wat de fakbont oangiet ha wy yn Grouw safier west, dat hûndert persint lid wie. Ja, ik koe net ien nij lid mear winne, want elk wie al by de bont. De oarloch? Doe ha wy it ien en oar belibbe fansels, de bont bestie net mear, mar wy holden al kontakt en wy wurken troch. Nee, se ha my noait krigen.

Lutske Sjoerdsma: It hat in minne tiid west. De reade flagge ha 'k noch skelkjes fan makke foar de beide famkes.

Jan Sjoerdsma: Ik wie oan 'e ein fan de oarloch ûnderhâldsmonteur by Halbertsma útliend troch de baas. Dêr bin ik doe bleaun. Yn '64 soe 'k nei Koopmans yn Boalsert ta, ik wie doe 59. Fan de iene op de oare dei waard ik siik.

Lutske Sjoerdsma: Hy die fansels fiersten tefolle, altiten fuort. Ik hie de ferklaaiersklean al klear lizzen as er jûns fan it wurk kaam. Mar yn '64 wie 't ynienen dien. Hy wie sa oerspand, hy hat trije wike op bêd lein en hast oars net dien as sliepe.

Jan Sjoerdsma: Doe bin ik stadich oan begûn ôf te skowen, net alles tagelyk, want dat wie net goed sei de dokter. Letter ha 'k in min skoft han, ik koe it thús net fine. It is no goed en ik kom eins nearne mear. It moat ek mar net, want ik bin nochal emotioneel en as ik der by sit, dan hâld ik my net stil. Oft it my nei 't sin giet yn de partij? Sa't de partij no hannelt, sa moat it, it kin net oars. Wy krije wer in beroerde tiid. Mar ek as it my net nei 't sin is, dan stean ik dochs achter de partij. Want tink der goed om, ik bin socialist, mar ik ben ek demokraat.

Verenigingsnieuws

Opbaarcentrum Grouw geopend

In Grouw werd vrijdag 19 november 1982 een nieuwe opbaar- en condoleanceruimte geopend. Bij de opening waren belangstellenden van gemeentebestuur, bevolking, bank- en bedrijfsleven, plaatselijke uitvaartverenigingen en de Vereniging voor Crematie AVVL aanwezig. De opening van het gebouwtje werd door voorzitter J. de Wit van het stichtingsbestuur verricht door het overhandigen van de sleutels aan de uitvaartleiders, die van dit centrum gebruik zullen maken.

Dubbele woning

Nadat er al in een vroeger stadium gesprekken met de gemeente op niets waren uitgelopen, stelde het gemeentebestuur in 1980 een dubbele woning ter beschikking. Deze woning behoorde tot het bejaardencentrum „Friesma Hiem". De situering aan de Lynbaanstritte en de woning zelf waren zeer geschikt voor de realisering van de plannen tot het vestigen van een eigen opbaarcentrum in Grouw en omgeving. Voor de financiering van de aan- en verbouw van de woning en voor de inrichting schoten de Uitvaartvereniging „De Lêste Eare", het gemeentebestuur van Idaarderadeel, plaatselijke banken, de AVVL (via haar afdelingsbestuur te Grouw) en . . . de bevolking te hulp. Veel bewoners meldden zich aan als donateur. Het aandeel van de AVVL bestond uit een lening van f 55.000 tegen gunstige voorwaarden. De totale kosten beliepen ongeveer f 125.000.

Prima resultaat

Het resultaat van alle inspanningen van het stichtingsbestuur, waarin onze voorzitter Sj. Hondema van de afdeling Grouw als secretaris veel werk heeft verzet, mag er zijn. Hier is door een gezamenlijke inspanning en met gebruikmaking van bestaande bebouwing voor relatief weinig geld een uitstekende voorziening tot stand gebracht. De inrichting is eenvoudig maar smaakvol. Het centrum zal in eerste instantie gelegenheid moeten bieden voor 40 à 50 opbaringen per jaar. Het vervult een streekfunctie, want naar verwachting zullen ook omliggende plaatsen als Irnsum, Roordahuizum, Warga en Wartena van het opbaarcentrum gebruik gaan maken. De opbaarprijs zal ongeveer f 200 bedragen.
Tot slot vermelden we nog, dat het centrum officieel Aula „de Uthôf" is genoemd. Deze benaming is afkomstig van vroeger, toen bijgebouwen van kloosters zo werden aangeduid.

Aula de Uthôf in Grouw

Grou is neat.

„Né, Grou is neat", sei de man. „Se hiene tsjin my sein: Grou is sa bêst. Mar nou wit ik it: Grou is neat"

Hy wie de kant fan de buorren útkommen en passearde nou de lêste huzen fan de Dyk, men koe dos ek oannimme, dat hy der net in slach nei sloech, mar dat syn oardiel alhiel neffens syn ûnderfiningen wie.

„Hwat ha jo yn 'e hannel?" frege ik, hwant der wie sa fan foaren neat oan de man to sjen, it wie nou ek net ien dy't folle bysûnders ha koe, tige sober, hast to sober yn 't habyt, en in iverich brûker fan B.Z.K., as dat merk tominste nou noch bistiet.

Hy draeide him in heal slach om en nou seach ik in lytse harmoanika; de man tsjinne dos de kunst.

„Ha jo it hiele doarp al hawn?" frege ik.

„Ei jawis man; dat mienden se fan 'e moarn op 't gemeentehûs ek, ik frege dêr permisje om ek yn Jirnsum, mar dy siktarissen seine: Grou is sa great, dêr hie 'k de hiele dei wol wurk mei. Nou sjedêr, healwei trijen . ." En hy naem in fikse taest út in pûde, dêr't hy de romte efter de kiezzen noch mear mei foltroppe; forfette doe:

„Och ja, net dat it nou oeral sa biroerd wie, der wiene ek wol goeije by, mar ek in hoop dy't net foar kamen. En dêr ha jo neat oan".

„Geane jo doar foar doar?"

„Welné man, dan kaem ik noait klear. Ik gean midden op strjitte stean en dan by de huzen lâns. Mar ik hie noch noait yn Grou west en se hiene my sein: Grou is bêst. Mar dat is sa nèt"

„Wie 't oer it hiele doarp gelyk?"

„Ja, dat is min to sizzen. Dêrre, dy húskes d ê r o a n 'e M a r s - k a n t, dêr wie 't noch it bêste, ja dêr waerd fiks jown."

„Elite, tink".

„Dêr ha jo gjin sizzen fan. Ik bin hjir ek by sa'n fillatsje west, dêr sei in frouminsk tsjin my: „Jo ha hjir fan 'e moarn ek al west". Ik sei, nou ik ha noch noait yn Grou west en dan grif gjin twa kear by deselden lâns. Mar hâlde jo jou twa sinten mar, ik kin der my wol sûnder rêdde, hear!"

„Dat wie al sneu!"

„Ik kin mysels wol rêdde, hear! Se woene my okkerjiers yn Drees hawwe, dan soe'k acht goune yn 'e wike ha, mar dan i t y n s t r e m i n t y n l e v e r j e. Ik sei: dat noait! Jo moat' rekkenje, der mei ris in minne wike tusken rinne, mar oars kom ik nea ûnder de tweintich. En oeral kinne se my wol, op alle gemeentehuzen krij'k samar in briefke. Mar se hiene tsjin my sein: Grou, dat is sa bêst, dêr moatst ris hinne. Mar dát wit ik nou: G r o u i s n e a t!"

TWEE Ministers BEZOCHTEN FRIESLAND

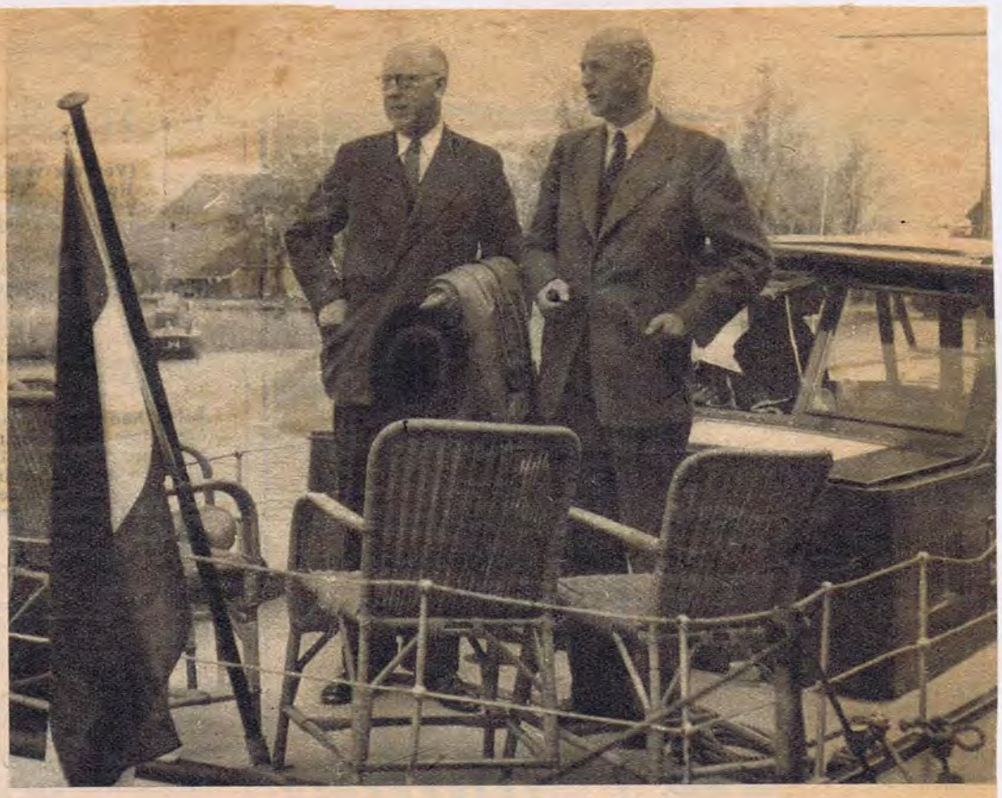

Wat gaat er op dit ogenblik in de ministeriële hoofden om?

ER IS EEN TIJD GEWEEST — EN DIE TIJD LIGT NOG NIET ZOVEEL JAREN ACHTER ONS — DAT ONS GEWEST OVER EEN OVERVLOED VAN BELANGSTELLING VAN DE ZIJDE DER HAAGSE AUTORITEITEN NIET TE KLAGEN HAD.

Officiële ministeriële bezoeken behoorden tot de zeldzaamheden, met het gevolg, dat steeds breder kringen van de bevolking zich achteruit voelden gesteld. Over de vraag, of deze mening gegrond was, willen we het thans niet hebben. Voor ons is het altijd nog de vraag, of vóór de laatste wereldoorlog van de zijde der Friezen zelf wel altijd het nodige is gedaan, om het contact met Den Haag te bevorderen of te vergemakkelijken, en velen dachten bij zich zelf: „Als ze ons in Den Haag dan niet eigener beweging weten te vinden, laten ze dan....."

De oorlog kwam en al is Friesland er dan ook, wat oorlogsgeweld betreft, beter afgekomen dan tal van andere provinciën, het heeft niettemin zeer gevoelige slagen te incasseren gekregen, Materieel zowel als wat verlies aan mensenlevens betreft.

Toch was het in staat, onze hongerende landgenoten in het Westen bij te springen en zoveel mogelijk de helpende hand te bieden. Het was hiertoe niet alleen in staat, doch het heeft het gedaan ook. In Holland, het kon niet anders, is men tot de overtuiging gekomen, dat de Friezen niet alleen nationaal-Fries, doch ook nationaal-Nederlands denken; dat zij vaderlanders van de beste soort zijn. Nooit leert men de mens beter kennen, dan in tijden van nood. En in die gemeenschappelijke nood hebben Holland en Friesland elkander leren vinden.

Ook na de bevrijding, met hoeveel vreugde ook begroet, bleef er echter nood heersen. Bij de wederopbouw van al hetgeen verloren was gegaan, kwamen tal van vraagstukken en problemen aan de orde, waarvan wij Friezen voelden, dat ze zonder hulp van Den Haag niet waren op te lossen. De weg naar het opnemen van nauwer contact was echter geëffend en op die weg kwam men elkander halverwege tegemoet. Het ene ministeriële bezoek volgde op het andere en zelfs ons Koninklijk Gezin bleef niet achter. Meer dan ooit leerde men inzien, kwam men tot de overtuiging, dat Hollanders en Friezen wortelen op één stam, dat wij allen Nederlanders zijn.

Een dezer dagen waren wij getuige van het bezoek van de ministers van Landbouw en van Financiën, de heren Mansholt en Lieftinck, aan het Lage Midden van onze provincie, een gebied, waaraan wij, ruim een jaar geleden, reeds een reportage hebben gewijd. Het is een streek, die reeds jaren lang op ontsluiting wacht. De ministers kwamen zich persoonlijk van de noodzakelijkheid hiervan overtuigen. Zij zagen de mooie meren en plassen, genoten van het natuurschoon, doch ook zagen zij de drassige weilanden, die zoveel meer voordelen „zouden kunnen" afwerpen.

Het resultaat van dit bezoek was, dat waarschijnlijk reeds in het aanstaande najaar met de verbetering van het Zwettegebied bij Grouw zal worden begonnen.

Minister Lieftinck, „de man van de duiten", heeft toestemmend met z'n hoofd geknikt en in het oude Grouw met zijn omgeving is men thans hoopvol gestemd.

De oudjes van Grouw wilden zich de aanblik van zoveel „hoge ome's" niet laten ontgaan. Grouw heeft niet iedere dag twee ministers op bezoek.

Bij het „spul" van boer Kroes in de Modderige Bol ging het gezelschap het weiland in, in de richting, waar waarschijnlijk een nieuwe weg komt.

Onder: Aan boord van de Waterstaatsboot genoot het gezelschap van het heerlijke natuurschoon in de omgeving van Grouw.

Onder: Het gezelschap poseerde een ogenblik. U ziet hier onze populaire Comm. der Koningin (met pet) tussen de ministers Lieftink en Mansholt.

Burgemeester Holtrop huldigde „morele kampioen" Mink

'Leaver goed twadde as earste troch famylje'

EERNEWOUDE/GROUW - Twee burgemeesters moesten zaterdag in actie komen om hun „skûtsjekampioen" te huldigen. 's Middags was het burgemeester drs. Aad van Dulst van Tietjerksteradeel, die voor de tweede achtereenvolgende keer de eer te beurt viel de officiële kampioen van het SKS-skûtsjesilen te fêteren. Hij bood schipper Jeen Zwaga en zijn elf bemanningsleden van het winnende skûtsje „Immanuel" van Eernewoude namens het gemeentebestuur een tegel aan met het wapen van Tietjerksteradeel. Siebe Bergsma kreeg een tegel met het gemeentehuis in Bergum erop. Die tegel, zo zei de heer Van Dulst, moet eraan herinneren, dat Eernewoude met zijn 282 inwoners in Tietjerksteradeel ligt en ook blijft liggen. „Ze mogen ons dan bij de herindeling een kool gestoofd hebben met een stukje water, het gemeentehuis van Eernewoude blijft in Bergum staan", aldus de burgemeester.

De bemanning werd omhangen met gouden medailles van de Eernewoudst skûtsjeskommisje, en hun vrouwen zonder wier zorg en steun dit kampioenschap nooit zou zijn behaald, werden uitgebreid in de bloemetjes gezet. De belangstelling van het publiek leek op het eerste gezicht minder dan vorig jaar, maar dat was, zo had de burgemeester zich door de politie laten vertellen, gezichtsbedrog. De dranghekken waren deze keer namelijk in een wijdere boog rond het ereschavot geplaatst, zodat de mensen zich wat meer konden verspreiden.

De aankomst was in ieder geval op zijn minst even feestelijk als vorig jaar: stralend weer en tientallen gepavoiseerde, luid toeterende pleziervaartuigen begeleidden de „Immanuel" over de Princenhof. Eén daarvan voer een groot spandoek met zich mee met de veelzeggende tekst: „De Alde Feanen binne troch Grou beset, maar de wimpel kriget er net."

Bij Siderius in Grouw hing zaterdagavond ook een spandoek aan de gevel, dat burgemeester mr. Bernard Holtrop met instemming citeerde: „Leaver goed twadde as (de) earste troch famylje." Zoals bekend verspeelde It Doarp Grou zijn riante voorsprong in het klassement door een protest dat Lammert Zwaga van Langweer donderdag op het IJsselmeer bij Lemmer tegen de Grouwster schipper Joop Mink had ingediend. Mink was vrijdag op het Sneekermeer oppermachtig en als Jeen Zwaga met zijn Eernewoudster skûtsje niet op een vijfde, maar zesde plaats geëindigd was, was Grouw toch nog kampioen geworden. Lange tijd leek er voor Zwaga ook niet meer dan een zesde plaats in te zitten, maar toen protesteerde zijn broer Lammert Lodewijk Meeter van Doarp Huzum uit de wedstrijd en kon hij toch nog die ene plaats opschuiven. Boze tongen beweren dat Lammert dit had gedaan om „syn broer te skewielen".

Hoe het ook zij, iedereen in Grouw was het er over eens dat Joop Mink „de morele kampioen" was geworden. „It is op it wetter krekt as op 'e dyk: jo hawwe hearen yn 't ferkear en jo hawwe oaren. Joop Mink is in hear en wat dy oaren binne, dêr wol ik it hjir mar net oer ha", zo vertolkte de Grouwster VVV-secretaris Jan Douwes van der Velde de gevoelens. Een luid applaus klonk op uit de menigte, die zich op het Halbertsmaplein had verzameld om „Joop Mink en syn mannen" - en de vrouwen op de achtergrond - een grootse huldiging te bereiden. De Grouwster skûtsjecommissie zal de wedstrijd in Lemmer als ,in swarte bledside" in de annalen bijschrijven, maar dat wordt door het gedrag van Mink dan wel „in swarte bledside mei in grutte gouden râne".

Burgemeester Holtrop die zich in zijn speech van uitstekend Fries bediende, zei dat een Friese zegswijze voor Grouw donderdag een diepere betekenis had gekregen: „It is min waar op 'e Lemmer". En zo voegde hij daaraan toe: „De oaren sille aanst te meitsjen krije mei de wiere betsjutting fan dat oar Frysk sprekwurd: „it grou op immen hawwe". Dat sille se takom jier witte!" Met kransen voor Joop Mink en zijn fokkenist Yde van der Veen huldigde de heer Holtrop de „morele kampioen". De burgemeester van Idaarderadeel zal een officiële skûtsjekampioen niet meer kunnen huldigen: volgend jaar ligt Grouw in Boarnsterhim...

Joop Mink, Pyt Zwart Johannes Mink, Sjouke Rypstra

Joop Mink is furieus over de jury-uitspraak. Links Cor Salverda en rechts Auke de Groot van de Súdwesthoek.

DE GROUWSTERS zijn furieus. Berend Mink: „Jo sile jo it rambam en dan dit..." Fokkeman Yde van der Veen: „Yn 'e Earnewâld hysje wy de protestflagge noch foar de start om't it farwetter te smel is". Joop Mink zelf: „Dan hoege wy hjir noait wer te silen. Dy wâl komt dochs net fierder te lizzen..." De Grouwsters vragen zich waarom er niet in de wind op is gestart. Het is breken met een traditie, maar die van Grouw is ook al om zeep geholpen, dus...

Grou wint in Grouw

GROUW - Als ware het wijlen De Gaulle, zo spreidt Joop Mink de armen uiteen. Hij is winnaar in Grouw geworden voor het eerst in zijn achtjarige loopbaan als schipper op het Grouster skûtsje. Rechts naast hem helper Piet Zwart van Warga, die de overwinning als het ware kreeg op zijn vijftigste verjaardag, zij het dat die gevierd werd op de dag voor het skûtsjesilen. *(Zie verder pagina 7)*

Kampioenstwist Grouw-Eernewoude

EERNEWOUDE/GROUW - Zaterdag werden er twee skûtsjes gehuldigd: in Eernewoude het skûtsje Immanuel van Jeen Zwaga, dat vrijdag officieel tot kampioen werd uitgeroepen van het Skûtsjesilen 1983 en in Grouw het skûtsje van schipper Joop Mink, dat tweede is geworden. Mink verspeelde donderdag de leiding in het klassement door een protest van Lammert Zwaga van de Langweerder Zwaan, de broer van Jeen. De laatste kon vrijdag kampioen worden, naar boze tongen beweren opnieuw mede dankzij Lammert Zwaga die Lodewijk Meeter uit de wedstrijd protesteerde. Een en ander was voor de Grouwsters aanleiding om Joop Mink als de „morele kampioen" te huldigen en verleidde burgemeester Bernard Holtrop van Idaarderadeel tot de uitspraak: „Leaver goed twadde as earste troch famylje". Die tekst stond ook op een spandoek dat Grouwsters aan de gevel van hotel Siderius hadden gehangen. Hoe ze er in Eernewoude over dachten, blijkt uit bovenstaand spandoek. Zie ook pagina 7.

yn 'e warring

DE VEENHOOP - „It izer krulde ús om 'e bolders. „Dekke!" rôp ik dan mar wer. Us heit hat wol fjouwer kear ûnder it helmhout lein, leau'k. Dan tochst dat it foarby wie en dan kaam der wer ien oan . . ." Lammert Zwaga, schipper van Langweer, vertelt op het terras van Ie Sicht zijn ervaringen bij de Stobbehoeks boei. Wiemer Hoekstra van Drachten heeft ook zo het een en ander ondervonden: „De botsautootsjes fan Paterswolde wienen der neat by. Koest der ek neat oan diwaan. Hiest de hânnen der wol ynstekke kinnen, mar dan hiest se kwyt west. Trije kear hienen wy in oanfaring hân en doe soenen wy wer oerein en wie it wer: „Plat!!!" It kaam wol sa hurd op dy ôf dat ik tink dat der nimmen is dy't der in sinnich ferhaal fan fertelle kin". En hij wijst in de richting van de protestkamer. „Dan moat-er al hiel wat mânsk wêze, of de helte derby fantaseare".

ONDERTUSSEN ligt het Drachtster skûtsje naast dat van Lemmer. En Lemmer heeft Rein van der Berg en diens schip mee. Hij heeft alles aan boord tot zelfs een lasapparaat. Het herstel van de averij begint meteen. Siete Meeter is al met zijn skûtsje weg. Bij Loadewyk Meeter wordt ook alles gedaan om zo snel mogelijk weer startklaar te zijn. „Wy ha ek alles oan board", zegt zijn zoon Eldert. Kortom, iedereen is druk in de weer.

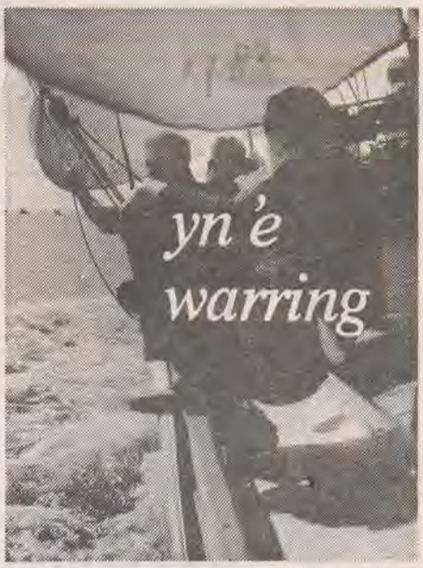

IN DE WACHTKAMER voor de protesten heerst een opmerkelijk rustige sfeer. Loadewyk Meeter, die anders in dergelijke gevallen nog weleens wil vlammen, is de kalmte zelve. „Wy leinen der mei fjouwer-fiif skûtsjes njonkenelkoar. Ljouwert wie it sechde. Ik tink wy geane befobbeld nei beneden, mar ynienen sjoch ik in gat. Dêr wol ik yn en dêr goait my De Jouwer de kont om en dêr giet by ús it roer derôf. Doe wie it gebeurd. Ik sil in flachje lûke tsjin it bestjoer. It roer komt wol wer klear. Ik moat even in pear slokjes ha en dan geane wy los. Der binne gjin deaden fallen. Dat is it fernaamste. Ik ha der ek noch wol om lake. Werom moatte wy sa nuet wêze, werom net moai sile. Mar nee, se farre elkoar allegear op 'e bealch. Ik ha't al by de start sein . . ."

PIET DE VREEZE van Joure: „Ik hie trochsile kinnen, mar ik bin om Petrus van der Veer ophâlden. Sjoch, as der immen fan board helle wurdt, hâld ik op. Ik ha him tusken de kettingen weihelje moatten . . . Brugt Groenhof van Joure vertelt hoe dat kwam: „Loadewyk woe efter ús lâns. Dat koe net en doe kaam hy mei de opstekker boppe Petrus telânne. Der bruts wat en Petrus krige in ketting yn syn gesicht en koe gjin kant mear út. Hy hat skaafwonden en in gatsje yn 'e kop". Als het Jouster skûtsje wegvaart staat Petrus evenwel weer op de luiken.

ALBERT VAN AKKER over zijn aanvaring met Siete Meeter: „Ik bin mar mei Siete meidraaid oars wie hy ús krekt yn 'e side fan it skip fard. Ik seach dat hy neat die. No pakten wy him yn 'e giek. Der binne in pear by Siete fan board klapt. Wy ha se letter mei in toutsje wer út it wetter fiske . . ."

Sipke Tjerkstra van het Leeuwarder skûtsje over Siete Meeter: „As dat mantsje no in kear seit: „Ik ha fout west" wienen wy al in hiel ein fierder. Spitich jonge, dat it sa gien is. Ik sil dy dit wol fertelle dat wy hjoed wer fier kommen wienen".

ONDERTUSSEN laat de jury weten dat de wedstrijd ongeldig is verklaard. Juist als de rust wat terug belooft te keren, slaat door die mededeling de vlam opnieuw in de pan. Niet bij Ulbe Zwaga. „It docht my gjin nij. Elkenien is ommers hast op elkenien fard". Maar wel bij de mannen, die goed en zonder averij zijn aangekomen. Joop Mink ziet zijn tweede seizoenoverwinning aan zijn neus voorbijgaan. Hij is aanvankelijk afwezig als de prijsuitreiking begint. „Joop wol net," wordt er geroepen. Zijn bemanningsleden, die wel in de kring staan, gaan evenmin naar voren. Tjitte Brouwer, tweede, komt wel om de prijs op te halen. Kort daarna verschijnt Mink toch. Hij krijgt een slingerklok. „No, wy ha hjoed ús slinger net" zegt een bemanningslid.

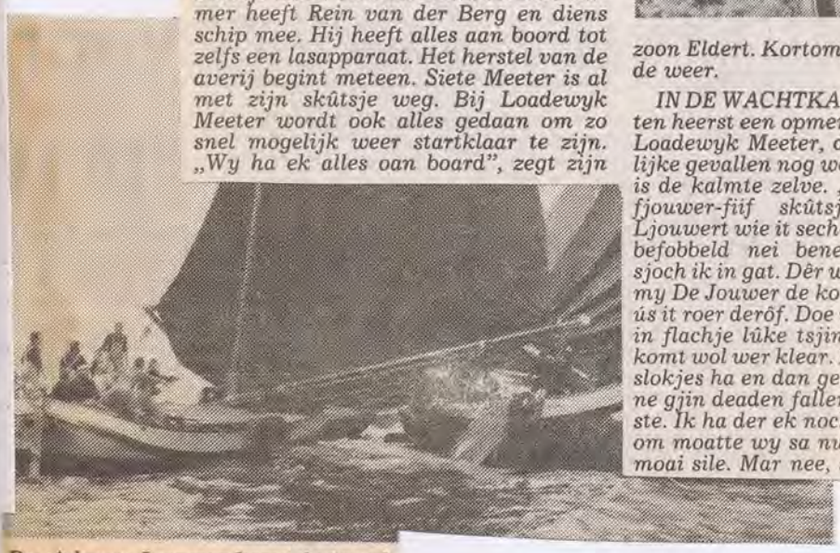

De giek van Lemmer komt dreigend af op het Langweerder skûtsje. Bemanningsleden duiken weg, Jelle Reijenga, links, aan de helmstok van Lemmer, probeert de giek vrij te houden van het andere schip.

„Er is iemand verdronken...”

„OP VRESELIJKE WIJZE is de vreugde van den Frisia-dag verstoord. In de Galle sloeg één der medezeilende schouwen om. 't Gelukte de bemanning, uit drie personen bestaande, op het vaartuig te klimmen. Men was daar voor het oogenblik veilig en ongetwijfeld zouden allen zijn gered, indien niet twee hunner hadden getracht, zwemmende de oever te bereiken. Bij die poging zijn de krachten van den één, den 32-jarigen Jouke Ratsma, te kort geschoten; voor de oogen van wie ter redding toesnelden, zonk hij weg.”

Een bericht uit de Leeuwarder Courant van 18 september 1903. Een dag eerder had te Grouw de jaarlijkse Frisiazeilwedstrijd plaats gevonden. Bij die gelegenheid is „dit treurige ongeluk gebeurd”.

Het begon allemaal zo vrolijk die woensdag. Er werden zeilwedstrijden georganiseerd door het „Nieuws- en Advertentieblad Frisia” gevestigd in Grouw. Aan de wedstrijden deden beurt- en vrachtschepen, schouwen, jollen en vissersschepen mee. Hoewel de wind het eerst een beetje liet afweten, stond er 's middags „een flinke bries en evenals altijd leverde ook deze wedstrijd van Frisia een schilderachtig schouwspel op. Lustig deed de muziek zich hooren op de directieboot. Vrolijk klonken de tonen over het golvende meer en de vlaggen wapperden lustig in den wind en ieder had plezier...”, aldus de Frisia van 19 september.

• *Droevige mare*

Het „plezier” zou echter niet lang meer duren want, gaat de Frisia verder, „daar wordt opeens een droevige mare gebracht. Er is iemand verdronken. Vanaf de directiestoomboot ziet men een hoop volks samenstroomen, maar men heeft nog geen zekerheid omtrent 't geval. Daar nadert een schouw die bericht brengt en - helaas, 't is maar al te waar. De schouw van de gebroeders Wester alhier is omgeslagen in de Galle. De opvarenden R. Wester, G. Huizinga en Jou Ratsma, allen van hier, waren op het omgeslagen vaartuig geklommen.” Op dat moment was er nog weinig aan de hand. Het Nieuwsblad van Friesland concludeerde: „Hadden ze toen maar kalm hunne redding afgewacht, ze zouden met een nat pak het ongeval ontkomen zijn.”

Maar helaas, het liep anders: „Huizinga en Ratsma poogden toen den wal zwemmende te bereiken, maar beiden begaven de krachten. Huizinga greep nog een toegestoken boom en werd gered.” Voor Jouke Ratsma liep het slechter af. „Hij zonk plotseling in de diepte weg en alle pogingen tot redding waren vruchteloos.” Volgens Frisia was „een oppassend man en vader onverwacht in de kracht van 't leven aan de zijnen ontrukt.” Jouke Ratsma was geboren op 1 februari 1868 te Grouw, als zoon van de klokkenmaker Jou Ratsma en Pietje Zijlstra. In 1895 trouwde hij met Akke Zuiderbaan. Van beroep was hij toen boerenknecht. Op de dag van de ramp, nu bijna tachtig jaar geleden, was hij vader van twee kinderen, Janneke en Pietje. Jouke Ratsma was toen schipper. Het gezin woonde nog steeds in Grouw. Jouke was op dat moment 36 jaar, en niet zoals de kranten uit die tijd vermelden 32. Op die noodlottige woensdag in september bleef zijn vrouw, Akke Zuiderbaan, „achter met twee jeugdige kinderen.”

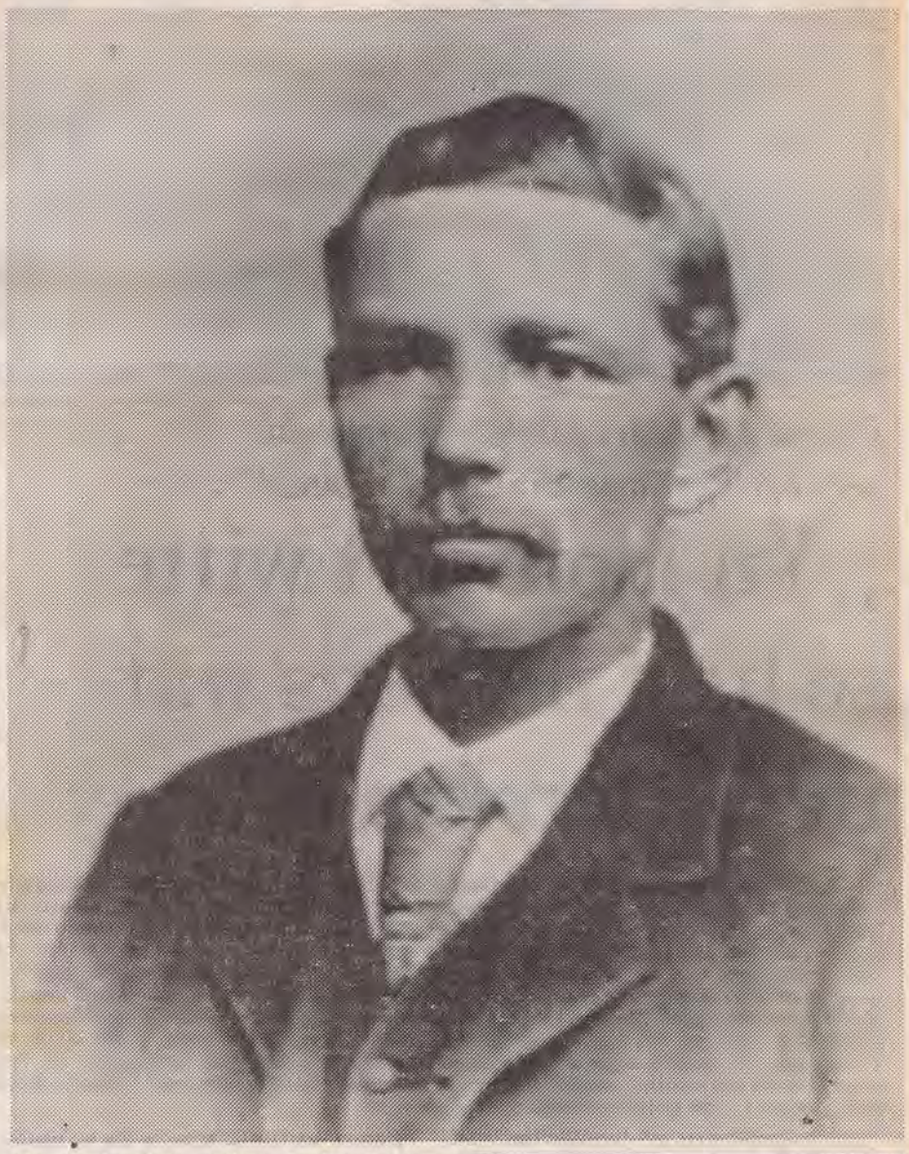

De verdronken zeiler, Jouke Ratsma (1868-1903)

• *Zwijgen*

Wanneer men „naar minstens een half uur visschen naar den drenkeling” zijn lichaam vindt, en er niet in slaagt „de levensgeesten weder op te wekken” gaat Frisia als volgt verder met haar verslag: „Wij zullen verder zwijgen. Zulke diep treurige gebeurtenissen laten zich beter gevoelen dan beschrijven en we denken onwillekeurig:

„Och, hwet is it libben hjir dochs op dizze ierde,
It lok en 't ûnk dat wixelt elkoar ou,
Sa komt it lok en het min alle wille,
Sa komt it ûnk en sit m'yn djippe rou.
En d'iene tinkt on neat as kleare wille,
In oare bidobbet him faek under 't lest,
Der komt de dea - en ût is't allegeare,
Der komt de dea - en jowt jin d'iiw'ge rêst.”

Na dit gedicht laat het „Nieuws- en Advertentieblad” een stilte vallen. Een stilte van maar liefst twee witregels. Toch is blijkbaar nog niet alles gezegd. „De muziek zweeg. De directie gelastte de instrumenten weg te bergen... en wie men zag, of waar men kwam, men behoefde niets te vragen, niets te zeggen. Men begreep elkander en gevoelde mede met hen die te midden van alle vroolijkheid, van alle vreugde, plotseling in diepen rouw gedompeld waren.”

Bij naspeuringen over de herkomst van zijn familie kwam de heer Geert Willem Braam uit Ulrum dit verhaal over de tragische verdrinking van Jouke Ratsma tegen. Van zijn opa hoorde hij over deze oude geschiedenis, nu tachtig jaar geleden. Jouke Ratsma, de verdronken zeiler, was een oom van mijnheer Braam's beppe, Pietje Jacobs Ratsma. Men was toen behoorlijk onder de indruk van het ongeluk, als men de berichtgeving van de kranten, en met name de lyrische beschrijving van de Frisia, mag geloven.

Dorpswapen van Grouw nu vastgesteld

Grouw-Naar gebleken is werd het dorpswapen van Grouw op verschillende manieren afgebeeld. Gemeente Werken van Idaarderadeel gaf het wapen aan zoals op bijgaande tekening 1. Een veld door een schuine balk in tweeën verdeeld, waarin links een gouden vis naar boven zwemt en rechts een gouden vis die naar beneden zwemt. De kleur van het wapen is blauw-groen. In de ecyclopedie voor Friesland van Elsevier komt het dorpswapen van Grouw voor waarbij de vissen net andersom zwemmen.
De kleur van het veld staat hier als azuurblauw aangegeven. In de muur van de Hjerre Gjerritskoalle zit een dorpswapen waarbij de vissen zwemmen zoals op tekening 1. De balk is hier echter van goud en de kleur van het veld heeft een vreemde kleur blauw-groen.
Verder zijn er nog verschillende afbeeldingen in omloop met en zonder kroon.

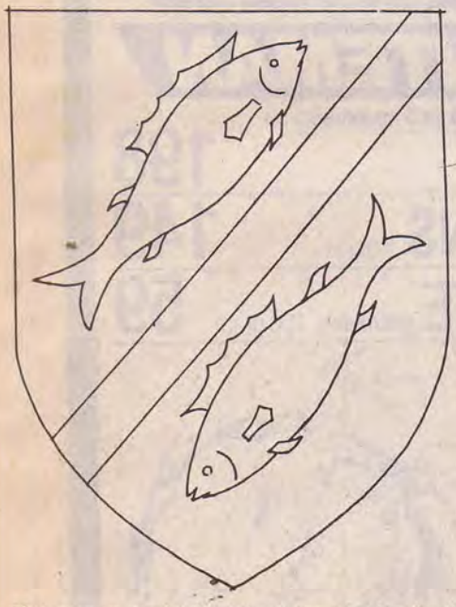

Het wapen zoals dat tot nu toe werd gebruikt.

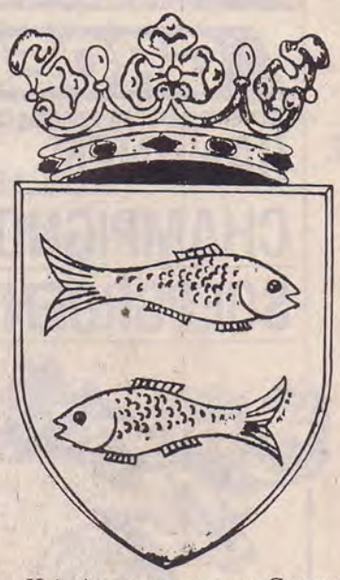

Het nieuwe wapen van Grouw.

De heer J.v.d. Velde van Yn'e Stoepe welke een glas in lood hanger met het dorpswapen van Grouw wilde laten maken kwam voor deze problemen te staan. Omdat hij toch wel een goed wapen wilde heeft hij zich gewend tot de Fryske rie foar de heraldiek gewend. Onder leiding van de heer D.J. v.d. Meer voorzitter van deze rie is een onderzoek gedaan naar het Grouwster wapen.
In het gemeentemuseum van Grouw vond men een zilveren draagpenning van het Gild uit het jaar 1776. Hierop komt het dorpswapen voor. Op dit wapen zwemmen de vissen horizontaal in tegengestelde richting in een ongedeeld veld. Een penning van iets latere datum n.l. 1795 toont het dorpswapen met 2 horizontale in gelijke richting zwemmende vissen.
Met het wapen van 1776 als uitgangspunt heeft de heer P. Bultstra lid van de Fryske rie foar heraldiek een ontwerp gemaakt zoals het wapen van Grouw er uit moet zien.
Als kleur werd gekozen voor een blauw veld als elementaire kleur welke heraldisch te verkiezen is boven groen. Bovendien zwemmen de vissen in het water en dit wordt meestal als blauw aangegeven.
De vissen zijn geel of goud.
Als een van de weinige dorpen mag Grouw een kroon op zijn wapen voeren. Dit is eveneens het geval bij het wapen van Makkum, Joure en Gorredijk. De kroon is goud of geel met één zilveren of witte parel tussen de fleurons, rode en groene edelstenen en een karmozijnrode bekleding.
Dat Grouw het recht had een kroon op haar wapen te voeren kwam dat de kerk van Grouw voor de reformatie een Seendstoel had, wat inhield dat de pastoor van Grouw kerkelijk recht sprak over een gebied rondom Grouw.
Verder had Grouw een markt en waag.
Waarschijnlijk zal de Fryske Rie foar de heraldiek volgend voorjaar een publicatie verzorgen in haar jaarboek over het wapen van Grouw. De hanger in lood met het "goede" wapen van Grouw is te verkrijgen bij de Stoepe.

Mid. Frysland 1 nov '83

Bejaardentehuis Nij Friesmahiem is solidair met de acties: „It is noch itselde as froeger. Se begjinne oan it ferkearde ein".

De bejaarden in „Nij Friesmahiem" zijn niet zielig en evenmin verhongerd

„De fûst omheech, lit se dy Lubbers marris oppakke"

nov 1983

GROUW - „De fûst omheech, lit se dy Lubbers marris oppakke. En dy plakkaten fan „Boos op Koos" moatte hjir hingjen bliuwe. Soks moatte jo net nei ien dei weihelje. Want oars tinke de minsken: Dat is ek in aksje fan neat. Dat is louloene mei de klep ticht". Aan het woord is mevrouw Janke Fopma-Bouma (83), een van de bewoonsters van bejaardentehuis Nij Friesmahiem in Grouw en zij vertolkt de mening van het meren deel van de bewoners. Waarmee maar gezegd wil zijn dat de „oudjes" in het bejaardentehuis helemaal niet zielig zijn en dat zij niet verhongerd zijn tijdens de solidariteitsactie die het personeel eergisteren heeft gehouden tegen de korting van 3,5 procent op de salarissen van ambtenaren en trendvolgers.

Integendeel. Bij het grootste deel van de bewoners laaide eergisteren het vuur als vanouds weer op, en alleen aan het feit dat de radio popmuziek ten gehore bracht is het te wijten dat liederen als „Morgenrood" en „De Internationale", niet massaal gezongen zijn.

Naar aanleiding van een bericht in deze krant over de actie stond eergisteravond-en middag de telefoon in het bejaardentehuis roodgloeiend. Wel vijftig boze reacties van mensen die het schandalig vonden dat het personeel van het tehuis actie voerde over de hoofden van de bewoners heen.

Maar zo zit dat dus niet. De bewoners kunnen het maar moeilijk verkroppen dat de actie maar één dag heeft geduurd. Affiches met teksten als „Boos op Koos", waren in een mum van tijd op, want de bewoners wilden bijna allen zo'n ding voor de ruiten. Die boze mensen die gedacht hebben dat de „oudjes" in Friesmahiem het moeilijk hebben gehad zitten er helemaal naast.

Want ze weten zelf ook maar al te goed dat ook hun eigen AOW ook nog wel eens onder het mes van dit kabinet komt als het zo doorgaat. En nu willen ze best wat inleveren, maar, zo meldt de heer Jan Brouwer (72) vol vuur: „Se moatte earst dejingen marris snippe dy't boppe de santichtûzen gûne sitte". Mevrouw Fopma: „It is noch altyd it selde as froeger. Se begjinne oan it ferkearde ein".

En daarom is het dus goed dat er actie is tegen deze regeringsploeg, daarom hebben de bewoners zelf actief meegedemonstreerd met het personeel, en daarom hebben bewoners het personeel zelfs aangeboden om zelf alle bedden op te gaan maken. Verder was het eten goed. Het was een niet bewerkelijk maal, maar het smaakte best. Rode bietjes. En die kleur stond de bewoners wel aan. Daarom ook, melden de bejaarden, moet dit verhaal maar met rode inkt in de krant, en staan zij helemaal achter de bejaarden die in Amsterdam een kruispunt hebben bezet.

Verbittering en boosheid niet weg over teruggang van oud familiebedrijf

Grouw opgelucht over voortbestaan Halbertsma

GROUW - In de Grouwster gemeenschap is door velen met vreugde gereageerd op de berichten dat de deurenfabriek van Halbertsma BV toch nog voor het dorp behouden kan blijven. Voor vijftig oudwerknemers van het al meer dan negentig jaar oude bedrijf betekent de „reddingsoperatie" weer nieuwe hoop en een goede kans op vast werk. Dat is al heel wat, zo vindt men in Grouw, want eigenlijk niemand in het dorp had er nog op gerekend dat er nog kansen waren voor de deurenfabriek. Daarvoor waren de geruchten in het dorp te negatief en daarvoor duurden de onderhandelingen na het uitstel van betaling in juni te lang. Naast de opluchting blijven echter ook de verbittering en boosheid bij de zeer velen die niet meer aan de slag kunnen bij Halbertsma, eens het bedrijf dat het allergrootste deel van de Grouwster beroepsbevolking aan het werk had.

Halbertsma BV had nog niet zo lang geleden een van de grootste deurenfabrieken van Nederland en niet zelden werd met trots vermeld dat de beste deuren in Grouw werden gemaakt. Naast deuren werden en worden er pallets gefabriceerd in Grouw en verder vervaardigt het bedrijf in Scheemda stalen rekken en combimeubelen. Begin 1981 werkten er in totaal nog ruim zevenhonderd mensen bij Halbertsma BV. Er waren toen al verschillende problemen geweest, die jaren eerder al uitmondden in een volledige overname door de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM).

In 1981 ging het echter snel bergafwaarts. De toenmalige directeur dr. ir. Albert Blom maakte een reorganisatieplan bekend waardoor als een donderslag bij heldere hemel 220 werknemers op straat kwamen. Eind vorig jaar moesten opnieuw 130 mensen ontslagen worden en in juni kwam de grote klap met het nieuws dat er surséance van betaling was aangevraagd. Vanaf die tijd is met man en macht gewerkt om de verschillende onderdelen van het bedrijf te redden. Dat lukte het eerst met de palletfabriek die werd verkocht aan een combinatie van drie niet-Friese bedrijven. Negentig mensen, voornamelijk uit Grouw, werken daar nu nog. In Scheemda kon de werkgelegenheid voor vijftig mensen worden behouden en de deurenfabriek kan nu ook met vijftig mensen verder.

In de laatste jaren zijn dus in Grouw wel erg grote klappen gevallen in de werkgelegenheid en dat is in het dorp hard aangekomen. Het ongenoegen is bij een aantal oud-werknemers erg groot omdat zij van mening zijn dat het allemaal niet zo had gehoeven. „Er is nog veel verbittering in het dorp", zegt de heer Pieter Jan van Dijk die nu in de palletfabriek werkt en die het personeel vertegenwoordigde in de ondernemingsraad in de afgelopen moeilijke jaren.

Vanaf 1891

Halbertsma BV is niet zomaar een bedrijf, maar is al tientallen jaren een begrip. Hele families hebben er gewerkt en de houtfabriek speelde vooral vroeger een bijzonder belangrijke rol in het dorp. Op 25 mei 1891 werd het bedrijf gesticht door Pieter Goslik Halbertsma, als „machinale houtbewerkingsfabriek" in de tuin van zijn woning aan de Stationsstraat. In de volgende twintig jaar groeide het bedrijfje zo snel, dat er grote stukken van de Baai gedempt moesten worden. Het bedrijf kon het dorp niet verder in en daarom werd er boven het water gebouwd op honderden palen die in de bodem werden geslagen. De Halbertsmafabriek bepaalde daardoor ook het dorpsbeeld van Grouw.

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog kwam een nog grotere groei. De fabriek werd uitgebreid aan de overkant van de Baai en het ging lange tijd voor de wind. „Halbertsma kan niet kapot, daar zit je voor je leven", zo was toen nog de algemene opvatting. In de jaren zeventig werd dat beeld anders. Toen de toenmalige directeur dr. ir. Albert Blom in september 1981 het eerste grote reorganisatieplan bekend maakte, zei hij dat er in de voorafgaande jaren grote fouten waren gemaakt in het marketing- en verkoopbeleid bij Halbertsma. Het bedrijf was volgens hem niet voldoende met de tijd meegegaan. Een paar maanden later werden de eerste 220 mensen ontslagen. Mede door het inzakken van de bouwmarkt had het reorganisatieplan onvoldoende resultaat.

De naoorlogse uitbreiding van Halbertsma, in Grouw nog wel „it nije fabryk" genoemd, waar pallets en straks ook weer deuren worden gemaakt. Rechts van het water de plaats van de oude fabriek die onlangs is afgebroken om ruimte te maken voor woningbouw.

De heer Blom verdween en de NOM stelde haar adjunct-directeur ir. Cees Veen aan als gedelegeerd commissaris. Begin vorig jaar werd in brede kring bekend dat de NOM in feite de moed had opgegeven en dat men wel van het bedrijf af wilde. In maart was er sprake van een uiterst kritieke situatie nadat bekend werd dat in 1981 een verlies van zes miljoen was geleden. Er werden opnieuw 130 man ontslagen, maar de directeuren Geert Rust en Jaap van Kleef lieten in dezelfde maand nog weten dat de problemen na een jaar opgelost zouden zijn. Een deel van het personeel bleef daarop vertrouwen houden, al groeiden de twijfels duidelijk in het dorp.

De angst bestond dat de huisbankier van Halbertsma, de Amrobank, de kredietkraan zou dichtdraaien, nadat de bank al vijftien miljoen in het bedrijf had gestopt. De bank bleef zich echter soepel opstellen, zo vond men ook in Grouw, en er was toch weer ruimte voor nieuw optimisme. Een groep Grouwsters kwam met een plan om de deurenfabriek te redden, het personeel maakte gratis overuren en iedereen werkte hard toen het bedrijf uitstel van betaling had gekregen. Geldschieters bleven echter uit voor de deurenfabriek.

Verbittering

Bij veel ontslagenen heeft dat tot grote frustraties geleid. Er worden beschuldigende vingers geheven en er worden oorzaken aangewezen voor het verlies van zoveel werkgelegenheid. Vandaar ook dat de verbittering en de boosheid bij velen blijven bestaan.

De heer Pieter Jan van Dijk gaf gisteren toe, dat ook hij niet meer op voortzetting van de deurenfabriek had gerekend. Hij had verwacht dat de zaak zou stranden toen de onderhandelingen in de zomer en de herfst niets opleverden en toen allerlei constructies en ideeën waren bekeken door directie, ondernemingsraad, vakbonden en door de aangestelde bewindvoerder. Maandenlang zat men om de tafel om een oplossing te zoeken voor de deurenfabriek. Het gegeven dat er in Nederland een overproduktie is van deuren maakte dat er niet gemakkelijker op.

„Ik bin fansels tige bliid dat dit der no noch útkommen is. Al is it lytser fan opset it is wichtich dat it fabryk bestean bliuwt. It kin best wêze dat de tiiden wol wer better wurde", aldus de heer Van Dijk. Hij gelooft overigens niet dat het ooit weer zal worden als vroeger. „Mar as wy earst takom jier trochkomme, moat der in goeie kans op groei ynsitte". De heer Van Dijk komt overigens niet terug in de ondernemingsraad omdat hij in de palletfabriek werkt. De deurenfabriek zal een aparte bv worden net als de palletfabriek en het bedrijf in Scheemda.

De ondernemingsraad en de vakbonden die zich hebben ingezet voor het voortbestaan van Halbertsma zijn de laatste weken, toen het hopeloos leek, niet meer betrokken geweest bij de besprekingen die tot de huidige oplossing hebben geleid. Directeur Jaap van Kleef zei gisteravond dat bewindvoerder mr. Pier Riedstra en burgemeester mr. Bernard Holtrop van Idaarderadeel er een grote rol in hebben gespeeld. De heer Holtrop speelde die lof weer toe aan de heer Van Kleef, die volgens hem keihard voor het behoud van de deurenfabriek heeft gevochten en die er toch in bleef geloven.

Zoals gemeld is op de valreep de Frieslandbank bereid gebleken voor een deel van de financiering te zorgen samen met de Friese Participatiemaatschappij (FPM). De FPM is een soort fonds voor bedrijven in moeilijkheden, ingesteld door onder meer de Frieslandbank, de BV Friese Pers, Je Maintiendrai en het Onderling Pensioenfonds CV. De bereidheid kwam na veel moeite toen provincie en gemeente bereid waren een kredietgarantie te verlenen van een miljoen. Zoals gemeld besloot de gemeenteraad van Idaarderadeel gisteravond daarvan een garantie van zes ton voor haar rekening te nemen.

Wanneer de productie van deuren precies weer in volle gang wordt gebracht is nog niet bekend. Dat hangt af van de orders die er in de komende weken binnen komen. Ook het tempo waarin personeel wordt aangesteld heeft daarmee te maken. Volgens directeur Van Kleef wordt er uit gegaan van een geleidelijke opbouw naar vijftig man personeel. De selectie van de werknemers zal een zorgvuldige procedure worden. Daarbij gaat men uit van personeel dat bij Halbertsma werkte. Voor vele Grouwsters betekent dat nieuwe spanning of ze er bij zullen zijn of niet.

mrt 1938

Gr. en Fryslân undersyk bureau
fan Dr. Ale Kerkhof

Een oud poortje te Grouw. - In dit in zijn oude vormen karakteristiek Friesche dorp vindt men, ten Zuiden van het oude kerkgebouw, een restant van een poortgebouw, wat vroeger toegang gaf tot de daarachter gelegen state. - In dit poortgebouw, wat volgens een aangebracht jaarcijfer, van 1663 dateert, vindt men de hier afgebeelde doorgang, welke vroeger niet door een deur was afgesloten. - De Renaissance doorgang is geflankeerd door twee van baksteen gemetselde pilasters versierd met een van zandsteen gemaakt basement, Dorisch kapiteel en middenstuk. Op de pilasters rust de boog, die eveneens met zandsteenstukken is versierd, en die bekroond word door een dek-lijst met fronton. - Op de sluitsteen in de boog vindt men een schildvormige cartouche, terwijl men op 't gevelvlak enkele ven versierde schieters van de verankering ziet aangebracht. -